

ARALIK 2023 SÜRECİ
ASGARI ÜCRET TİYATROSU’NUN
“RÜZGÂR GİBİ GEÇEN” ÜÇÜNCÜ PERDESİ:
“... ÇARŞAMBA ÖĞLEDEN SONRASINDAN BELLİDİR”

Prof. Dr. Mesut Gülmez

*“Perşembe’nin gel(emey)işi,
Çarşamba öğleden sonrasında bellidir.”*

Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu’nun Komisyon’un ikinci toplantısından 27 Aralık Çarşamba günü öğleye değin süren İkinci Perdesinin dokuz günü aşkın en uzun kesiti, Komisyon’un tümüyle devre dışı bırakıldığı, üçüncü toplantının yapılacağı tarihin bir “sır” olduğu, Türk-İş’in de bu belirsizlik ve bilinmezlik karşısında suskunluğunu sürdürdüğü bir askı dönemdir.

Basında yer alan haberler ortaya koymaktadır ki, sürecin bu kesitinin bir başka benzeri yoktur.

Kısacası, “Perşembe’nin gelemeyişi, Çarşamba’nın öğleden sonrasında belli” olacaktı meğer!

Ve ben de, “fena halde” yanılacaktım!

Öyle de oldu!

Aralık 2023 asgari ücret sürecinin “rüzgâr gibi geçen” ve Komisyon’un 18 Haziran’daki ikinci toplantısını izleyen bu kesiti, 27 Aralık’ın öğleden öncesi de eklendiğinde tamı tamına 9,5 gün sürdürüldü. Tiyatronun 18 Aralık’ta açılan İkinci Perdesinin, Bakanlığın Komisyon’a “Bekleyin, haber vereceğiz” diyerek başlattığı bu suskunluk ve belirsizlik kesitini, hak ettiği gibi Üçüncü Perdenin ön aşaması olarak ele aldım.

1. Komisyon’un İkinci Toplantı Sonrası: 19-27 Aralık Üçüncü Toplantının Belirsizliği Sorunu

18 Aralık’taki ikinci toplantıyı izleyen günlerde çıkan haberlerde; hemen her gün, sürecin yarım günlük ama yalnızca 5-6 saat kadar süren kesitini kapsasa da daha ayrıntılı biçimde ele alınmayı gerektirdiğini düşündüğüm, yapılacağı tarihin bir türlü belirlenmediği üçüncü toplantının zamanı sorununa ilişkin bilgiler yer aldı.

Örneğin, sürecin sonuna gelindiğinin ileri sürüldüğü, üçüncü toplantı tarihinin bile henüz bilinmemesine karşın izleyen hafta başında asgari ücret kararının açıklanmasının beklendiğinin belirtildiği 22 Aralık günlü, sürecin olağan ve hukuka uygun biçimde sürdüğü izlenimi yaratan “iyimser” bir habere göre:

“2024 yılında uygulanacak yeni asgari ücreti belirleme çalışmalarında sona gelindi. İşçi ve işveren tarafının görüşmelerde belli bir aşamayı geride bıraktığı öğrenilirken, **nihai kararın**, devam eden pazarlıkların ardından **gelecek haftanın ilk günlerinde açıklanması bekleniyor**.”

Yeni asgari ücreti belirleme çalışmaları kapsamında taraflar, müzakerelerde belli bir aşamayı geride bırakırken, nihai kararın, devam eden pazarlıkların ardından hafta başında açıklanması bekleniyor.”¹

Ertesi gün yayınlanan yine “rakam” odaklı bir haberde, üçüncü toplantı konusundaki belirsizliğin sürdüğü şöyle belirtildi:

“Geçtiğimiz Pazartesi günü (18 Aralık’ta) ikinci kez bir araya gelerek görüşmelerini sürdüren Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun buluşmasının ardından **‘3. Asgari Ücret Toplantısı ne zaman’ sorusu gündeme oturdu**. Pek çok yurttaş **‘2024 asgari ücret zammı ne zaman belli olacak’** sorusunu araştırırken **komisyondan henüz bir açıklama gelmedi.**”²

Aslında sürdürüle gelen belirsizliği, haberde ileri sürüldüğünün tersine Komisyon’un değil, bu süreçte izlediği yöntem ve “bizden haber bekleyin” yaklaşımı olduğu anımsanırsa, ÇSG Bakanı’nın toplantı çağrısı yaparak sona erdirmesi gerekirdi kuşkusuz. Ne var ki, henüz “talimat” almadığı anlaşılan Bakanlığın “haber vereceğiz” diyerek yarattığı bu durum ve sonuç, bilerek hazırlanıp uygulanan senaryonun bir parçasıydı.

Nitekim Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz bu günlerde, Cumhurbaşkanlığı bütçesinin TBMM Genel Kurulu’nda görüşülmesi sırasında yaptığı açıklamalarda, üçüncü toplantı tarihine değinmeksizin ve bu konuda sürdürülen suskunluğa karşın, işleyen bir “sosyal diyalog” mekanizmasından söz etti. Gerçekte ise, asgari ücreti belirleyecek Komisyon “fiilen askıya alınmış” olsa da çalışmanın “devam etmekte” olduğunu ileri sürdü. Bir “rakam” söylenebilmesi için yapılmayan ve ne zaman yapılacağı bilinmeyen görüşmelerden çıkacak sonucun görülmesi gerektiğini, asıl sorunun da işçi ve işveren kanatlarının istemleri arasında “denge” oluşturma kaygısından kaynaklandığını belirtti:

“2024 yılında asgari ücretin belirlenmesine ilişkin çalışma devam etmektedir. Burada bir sosyal diyalog mekanizması işliyor. Kamu tarafı var, özel sektör tarafı var ve çalışan tarafı var. Bu müzakerelerin sonucunu görmeden herhangi bir rakam telaffuz etmemiz doğru olmaz. Bizim anlayışımız ortadadır. Hiçbir zaman çalışmamızı enflasyona ezdirmedik. Her zaman için çalışmamızın refahını öncelikli gördük. Elimizdeki tüm imkanlarla hareket edeceğiz. Ancak burada bir **denge** söz konusu. Bir tarafta çalışanlarımızın refah talepleri var diğer taraftan işletmelerimizin rekabet gücü, istihdamı ve kayıt dışına kaymaması meselesi var. Bu ikisi arasında bir denge oluşmak durumunda. Bu da sosyal diyalog mekanizmasının sonucunda oluşacak bir denge.”³

Bu sözlerden, yasal rejimine uygun biçimde işleyen bir sosyal diyalog mekanizmasının bulunduğu ileri sürülebildiğine göre, Komisyon’un da çalışmalarını sürdürdüğü sonucu çıkarılmasına bir engel yoktur kuşkusuz! Ancak ikinci toplantının üzerinden beş gün geçmişti! “Hafta içinde toplanırız” denilmiş olmasına karşın hafta sona ermişti!

Basının “kritik” olarak tanımladığı 25-29 Aralık günlerindeki son haftaya girilmesinden önceki bir haberde, asgari ücretin bu haftanın son günü açıklanacağı ileri sürüldü. Bu kez açıklamada bulunan, **AKP Grup Başkanvekili** idi. Süreç başlamadan dile getirilen “Asgari ücretin **iki kez yerine bir kez** belirleneceği” yolundaki görüşü anımsatan Grup Başkanvekili, “işçi ve işveren sendikalarının asgari ücreti belirlemede önemli misyonları bulunduğunu, **kendilerinin ise hakem gibi görev yaptığını**

¹ “Yeni Asgari Ücrette Sona Doğru: Rakamın Hafta Başında Açıklanması Bekleniyor”, Giriş: 22.12.2023, 12:13 Güncelleme: 22.12.2023, 14:51, Kaynak: AA, <https://www.birgun.net/haber/yeni-asgari-ucrette-sona-dogru-rakamin-hafta-basinda-aciklanmasi-bekleniyor-492664>

² “3. Asgari Ücret Toplantısı Ne Zaman? 2024 Asgari Ücret Zammı Ne Zaman Belli Olacak?”, Giriş: 23.12.2023, 14:13, Güncelleme: 23.12.2023, 16:13, <https://www.birgun.net/haber/3-asgari-ucret-toplantisi-ne-zaman-2024-asgari-ucret-zammi-ne-zaman-belli-olacak-491918>

³ “Cevdet Yılmaz’dan ‘Asgari Ücret’ Açıklaması: Herhangi Bir Rakam Telaffuz Etmemiz Doğru Olmaz”, Giriş: 23.12.2023, **01:28**, Güncelleme: 23.12.2023, **01:32**, Kaynak: ANKA, <https://www.birgun.net/haber/cevdet-yilmaz-dan-asgari-ucret-aciklamasi-herhangi-bir-rakam-telaffuz-etmemiz-dogru-olmaz-492825>

kayde(tti).” İktidar / hükümet çevrelerinden edinilen bilgilere dayanarak yapıldığı düşünülebilecek açıklamasını şöyle sürdürdü:

“Asgari ücret cuma günü açıklanır diye düşünüyorum. Asgari ücretliyi hiçbir zaman enflasyona ezdirmedik ezdirmeyeceğiz. **Biz işverenlerimizi de desteklemek durumundayız.**”⁴

Akbaşoğlu, TRT’nin Anadolu Ajansı (AA) kaynaklı, ama aynı açıklamaya ilişkin olduğunu sandığım ertesi (26 Aralık) günlü bir haberine göre ise, Komisyon adına konuşurcasına, sürecin son kesitinin takvimini son haftayı içine alan genel bir anlatımla şu sözleriyle vermiştir:

“Üçüncü görüşmeyi inşallah önümüzdeki hafta yapıp aralık ayı içerisinde önümüzdeki hafta pazartesiden itibaren asgari ücret tespit komisyonu tekrar bir araya gelmek suretiyle cuma gününe kadar belli olacaktır.”⁵

Asgari ücret tutarının açıklanacağı tarih sorunu, “kritik” son haftanın ilk gününden başlayarak basında yer alamaya başladı. Hemen herkes, örneğin sorunu yakından ve sürekli izleyen gazeteciler ve kuşkusuz en başta Türk-İş, sürecin hukuksuzluklarla yürütüldüğünü göz ardı edip tüm dikkatini üçüncü toplantı tarihinin yanı sıra, sürecin başından beri temel “merak konusu” olan “rakam” üzerinde yoğunlaştırmayı sürdürüyordu. Üstelik sürecin bu aşamasında Cumhurbaşkanı’ndan da söz ediliyor, örneğin **asgari ücreti, “kabine toplantısının” ardından “Cumhurbaşkanı’nın” açıklayacağı** ileri sürülüyor, ancak bunun uzlaşma sağlanması koşuluna bağlı olduğu da ekleniyordu.

Üçüncü toplantı için haftanın ortasının (27 Aralık’ın) tarih olarak verildiği, hatta Cumhurbaşkanı’nın, herhangi bir toplantıdan söz etmeksizin, olağanmışçasına, asgari ücreti açıklayabileceğinin bile belirtildiği ve değineceğim başka yayın organlarında da sıklıkla yinelenildiği en ilginç haber şöyleydi:

“2024’te geçerli olacak yeni asgari ücret için 27 Aralık Çarşamba gününe dikkat çekildi.

Ekonomi’den Hüseyin Gökçe’nin haberine göre, AKP’li Cumhurbaşkanı Erdoğan, kabine toplantısından sonra yeni asgari ücreti açıklayabilir.

Tüm tarafların kabul ettiği şekilde bir **uzlaşma sağlanması halinde** sonucun büyük ihtimalle AKP’li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından **Çarşamba günü yapılması beklenen kabine toplantısının ardından açıklaması** bekleniyor.⁶

Bu haberde belirtilen tarihe ve açıklamanın Cumhurbaşkanı’nca yapılmasına ilişkin olanların yanı sıra, altını çizmek istediğim “uzlaşma sağlanması halinde” ibaresi, asgari ücret kararını Cumhurbaşkanı’nın açıklamasının bir “koşulu” olarak değerlendirilemez mi? Açıkça belirtilmemiş olsa bile, Türk-İş’in izleyeceği tutumla ilgili değil midir? Daha açık deyişle Türk-İş’in, 2024 asgari ücret tutarı konusunda devlet ve işveren kanatlarının işbirliğiyle belirlenmiş, kendisi dışında uzlaşmaya varılmış olduğu konusunda ön bilgisinin bulunduğu, dolayısıyla da kararı imzalamayacağıının ön habercisi olduğu düşünülemez mi?

⁴ “Asgari Ücrette Kritik Hafta: Maratonda Sona Gelindi”, Haber Merkezi, Yayınlama, 24 Aralık 2023, **15:11**, Güncelleme, 25 Aralık 2023, **07:52**; <https://www.dunya.com/gundem/asgari-ucrette-kritik-hafta-maratonda-sona-gelindi-haberi-714397>;

“Asgari Ücrette Kritik Hafta! İşte Öne Çıkan Rakamlar...”, Yayınlanma: 26.12.2023, **09:23**, Güncelleme: 26.12.2023, **09:23**; <http://www.cumhuriyet.com.tr/ekonomi/asgari-ucrette-kritik-hafta-iste-one-cikan-rakamlar-2155785?>

⁵ “Asgari Ücret Bu Hafta Belli Olacak”, Kaynak AA Haber, Giriş 26.12.2003, 06:39, Son Güncelleme 26.12.2003, 06:45; <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/asgari-ucet-bu-hafta-belli-olacak-823741.html>.

⁶ “Asgari Ücreti Erdoğan mı Açıklayacak? O Tarihe Dikkat Çekildi”, Yayınlanma: 25.12.2023, 15:29, Güncelleme: 25.12.2023, 15:29; <http://www.cumhuriyet.com.tr/ekonomi/asgari-ucreti-erdogan-mi-aciklayacak-o-tarihe-dikkat-cekildi-215582?utm>

Nitekim bu kez, Cumhurbaşkanı'ndan ve tarihi de verilen Kabine toplantısından söz edilen bir başka haber, Komisyon'un üçüncü toplantı tarihinin bile açıklanmamış olmasına karşın, bir özel TV programında yapılan açıklamada ve bazı gazetelerde şu anlatımla yer aldı:

“27 Aralık Çarşamba günü yapılacak Kabine Toplantısı sonrasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın asgari ücret zammını açıklaması bekleniyor.”⁷

Komisyon'a, neden “Bekleyin, haber vereceğiz” denildiğini ortaya koyan tek cümlelik bu haber, aynı gazetenin öğleden sonra güncellenen haberinde de yer aldı.⁸

Bu haber, *Kabine toplantısıyla aynı günde ve 27 Aralık'ta Cumhurbaşkanı'nca açıklanacağı belirtilen* asgari ücret kararının, Komisyon'un ikinci toplantısında devlet / hükümet kanadı temsilcilerinin sunduğu verileri bile tartışmadan ve Komisyon'a üçüncü toplantı çağrısı yapılmadan, *salt yasal formaliteyi yerine getirmek* üzere Komisyon üyelerinin imzasına sunulmak istendiğini göstermez mi?

2024 yılında uygulanacak asgari ücretin ne zaman ve nasıl belirlenip açıklanacağı konusundaki haberlerin görece yoğunlaştığı, ama ÇSG Bakanlığı'nca üçüncü toplantı tarihinin bile hâlâ açıklanmadığı 26 Aralık günlü gazetelerde, “kulis bilgileri” kaynaklı birbirine benzeyen haberlere yer veriliyordu. Bunlardan *NTV'nin 26 Aralık saat 15:59'da siteye ekleyip saat 16:28'de güncellediği* “Asgari ücrette sona yaklaşıldı” başlıklı habere göre Bakan *Işıkhan*, “Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun 3. toplantısı için henüz karar verilmediğini açıkladı.” En çok merak edilen sorunla ilgili olarak da, “Bir rakam yok, bu hafta içinde açıklamayı arzu ediyoruz” dedi. Yani, “yarın” demedi! Çünkü beklenen “talimat” verilmemişti!

Işıkhan'ın bu sözleri, saat 16:28'de güncellenmiş aynı haberde daha ayrıntılı olarak şöyle yinelendi:

“Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun 3. toplantısı için henüz karar almış değiliz. Ekipler çalışıyor. İnşallah bu hafta içinde açıklamayı arzu ediyoruz. Bir rakam yok, **komisyonumuz çalışıyor.**”

Şu an paylaşacak bir şeyimiz yok çünkü o zaman **Asgari Ücret Tespit Komisyonumuza haksızlık etmiş oluruz. Çalışıyorlar.** Geldiği zaman da biz 3 taraf olarak yan yana geleceğiz, kararı verip, açıklayacağız.”⁹

Bu yaklaşımın nedeni, şu iki olasılıktan biri olabilir: Cumhurbaşkanı'ndan beklenen “talimat”ın henüz yada hâlâ gelmemiş olması; Bakan'a gelmişse bile Komisyon'a çağrı yapılmak, kamuoyuna da açıklanmak istenmemesi?

Bir başka haber ajansı, ekleme ve güncelleme saatlerinin **16:12** ve **16:34** olduğu **26 Aralık** günlü haberinde, ÇSG Bakanı Işıkhan'ın açıklamasını, yerinin Külliye ve zamanının da burada yapılan bir toplantı öncesi olduğunu açıklayarak daha ayrıntılı biçimde belirtti. Ne var ki ÇSG Bakanı, basın mensuplarının asgari ücret komisyonunun çalışmalarına ilişkin sorularını yanıtladığı açıklamasında aynı söylemi sürdürdü:

⁷ “Asgari Ücret Açıklanıyor... Erdoğan'ın Tek Zam Rakamı Ne Olacak? İşte Masadaki Rakamlar”, Yayınlanma: **16:35**, 25.12.2023, Güncellenme: **16:35**, 25.12.2023; <https://www.szctv.com.tr/askari-ucet-aciklaniyor-erdogan-in-tek-zam-rakami-ne-olacak-iste-masadaki-rakamlar-p28519>

“Asgari Ücret 3. Toplantı Ne Zaman? 2024 Asgari Ücret Ne Zaman Belli Olacak?”, Habertürk, Giriş: 26.12.2023, 10:00, Güncelleme: 26.12.2023, **10:00**; <https://www.haberturk.com/askari-ucet-3-toplantisi-ne-zaman-2024-askari-ucet-zammi-ne-zaman-belli-olacak-3648309-ekonomi>

⁸ “Asgari ücret zammında kritik haftaya girdik! Asgari ücret 17 bin TL mi olacak?”, Habertürk, Giriş: 26.12.2023, **14:50**, Güncelleme: 26.12.2023, **14:50**; <https://www.haberturk.com/askari-ucet-zammi-2024-askari-ucet-bu-hafta-aciklaniyor-askari-ucet-zammi-ne-kadar-olacak-2024-askari-ucet-zammi-tahmin-tablosu-3648007-ekonomi>

⁹ 26.12.2023, **15:59**, Son Güncelleme: 26.12.2023, **16:28**, Haberler - NTV Haber, “Asgari Ücrette Sona Yaklaşıldı”, <https://www.ntv.com.tr/ntvpara/askari-ucettesona-yaklasildi,Gs8i8yYMjUW01Y8Ns6V0qA>

Not: Bu haber sonuna “Asgari Ücrette Gözler 3. Toplantıda” başlıklı bir video eklenmişse de yukarıdaki haberle değil, Bakanın ikinci toplantı sonrasında yaptığı açıklamayla ilgilidir (MG).

“Asgari Ücret Tespit Komisyonunun toplantısını gerçekleştireceğini ve *en kısa sürede asgari ücreti açıklamayı planladıklarını* söyledi. Işıkhana, ‘toplantının ne zaman yapılacağı’ sorusuna, ‘Toplantı için henüz karar almış değiliz. Ekipler çalışıyor. İnşallah bu hafta içinde açıklamayı arzu ediyoruz’ dedi.

Bakan Işıkhana, ‘Bir rakam var mı?’ sorusuna ise ‘Bir rakam yok, komisyonumuz çalışıyor. Yani sizinle şu an paylaşacak bir şeyimiz yok; çünkü o zaman Asgari Ücret Tespit Komisyonumuza haksızlık etmiş oluruz. Çalışıyorlar. Geldiği zaman da biz 3 taraf olarak yan yana geleceğiz, kararı verip, açıklayacağız’ cevabını verdi.”¹⁰

Işıkhana’nın, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde gerçekleştirilen Türkiye-Özbekistan Karma Ekonomik Komisyonu toplantısı öncesinde yaptığı bu açıklama konusunda, önce bazı sorular yönelterek haberin son cümlesi üzerinde durmak istiyorum: “Geldiği zaman” ne demektir? Gelecek olan nedir? Ne zaman gelecektir? Yani, cümlenin öznesi nedir, kimdir?

Belirtilmeyen özne, asgari ücret süreçlerinin tümünde, basın da kamuoyunun da, kuşkusuz en başta tam sayısı bilinmediğinden olsa gerek bir türlü verilemeyen, önceleri 6 milyon denilirken Aralık 2023 sürecinde 8 milyondan söz edilen asgari ücretli işçilerin tek kaygısını oluşturan, ama Türk-İş’in “önce onlar” diyerek Komisyon’un işveren ve devlet kanatlarının açıklamasını istediği “rakam”dır. Süreçlerin “sihirli” ve “anahtar” sözcüğü “rakam”, henüz gelmemiştir! Nereye ve kime gelmemiştir? İnanılır mı bu söze, açıklamaya bilmem? Komisyon’a resmen gelmediğine kuşku yok elbette! Toplantıya bile çağrılmadığına göre, nasıl gelsin ki? Ama Bakan, hem “rakam yok” diyor, hem de “komisyonumuz çalışıyor” diyebiliyor! “Rakam”, kendisine ve Cumhurbaşkanı’na “gelmiş” olamaz mı? Gelmiş olsa bile, basına sızdırılmadığı açık.

Kuşkusuz, Bakan Işıkhana’nın 26 Aralık günlü bu açıklamasının asıl önemli yanı, bazı bölümlerinin, aynı zamanda sürecin hukuksuzluklarla sürdürüle geldiğinin ve sürdürüleceğinin de bir ön itirafı olmasıdır. Çünkü ilk olarak, bir yandan “Ekipler çalışıyor” denilirken, öte yandan hem üçüncü toplantı için karar alınmadığının söylenmiş, hem de özellikle “komisyonumuz çalışıyor” denilmiş olması, yalnızca bu itirafın kanıtı değildir. Aynı zamanda çelişkili bir açıklamadır: Üçüncü toplantı çağrısının yapılmadığı belirtildiğine, bunun için “karar almadık” denildiğine göre, nasıl olur da “komisyonumuz çalışıyor” denilebilir? Yoksa Komisyon, Bakanlık mı? Ekipler mi? Öte yandan, “almadık” denilen kararın konusu nedir? Yürürlükteki hukuka göre konunun, öncelikle Komisyon’un üçüncü toplantısı için alınması ve duyurulması gereken “çağrı kararı” olması gerekmez mi?

Kısacası Bakan’ın bu sözleri, sürecin hukuka uygun olarak, açıklık ve saydamlık ilkeleri uyarınca yürütülmediğini, önceki süreçlerde olduğu gibi yine Fiili Talimat Hukuku’na göre yürütülüp sonuçlandırılacağını tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Bu açıklamalar karşısında, çalışmalar yapanın Komisyon değil, olsa olsa oluşturduğu kurullar olabileceğidir. Buna da engel yoktur elbette. Ama eğer böyleyse, Komisyon ile kurulları karıştırmamak, işçileri ve kamuoyunu da yanıltmamak gerektiği açıktır.

İkinci olarak, asgari ücretin “bu hafta içinde açıklanması arzu ediliyorsa”, ayın ve yılın son haftasının 27 Aralık Çarşamba günü için toplantı kararı alınmadığına, yani resmî çağrı yapılmadığına ve dolayısıyla toplantı ve karar için Perşembe ve Cuma olmak üzere yalnızca iki

¹⁰ “Bakan Işıkhana: Asgari Ücreti Bu Hafta İçinde Açıklamayı Arzu Ediyoruz”, 26.12.2023, **16:12** | Son Güncellenme: 26.12.2023, **16:34**, Kaan Ulu, Ankara, (DHA)- <https://www.dha.com.tr/gundem/bakan-isikhan-asgari-ureti-bu-hafta-icinde-aciklamayi-arzu-ediyoruz-2365446>; Aynı haber için, örneğin bkz.:

<https://gazeteoksijen.com/ekonomi/bakan-isikhan-asgari-ureti-bu-hafta-icinde-aciklamayi-arzu-ediyoruz-198142>;

<https://istanbulticaretgazetesi.com/tr/bakan-isikhan-asgari-ureti-bu-hafta-icinde-aciklamayi-arzu-ediyoruz>;

<https://ilkha.com/ekonomi/bakan-isikhan-asgari-ureti-bu-hafta-icinde-aciklamayi-arzu-ediyoruz-369776>

“Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Işıkhana’dan Asgari Ücret Açıklaması”, Orhan Onur Gemici, Yayınlama 26.12.2023, Güncelleme 26 (27).12.2023; <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/calisma-ve-sosyal-guvenlik-bakani-isikhandan-asgari-ureti-aciklamasi/3092996>

çalışma günü kaldığına göre, Bakanlık neden hâlâ belirsizliği sürdürmüş, üçüncü toplantı çağrısını yapmamıştır? Nedeni, “hâlâ” mı yoksa “henüz” mü demeyi kestiremediğim, “Cumhurbaşkanı’nın beklenen talimatı”nın gelmemiş olması mıdır?

Üçüncü nokta da şudur: “**Komisyonla haksızlık etmek**” ne demektir? Dokuz gündür bilerek ve isteyerek toplanmayan ve ne zaman toplanacağı belli olmayan Komisyon’un almadığı ve alamayacağı son ve kesin kararın basın mensuplarıyla paylaşılması söz konusu olamayacağına göre, Komisyon’a nasıl haksızlık edilmiş olunacaktır? Asıl hukuksuzluk bu değil midir? Komisyon’a “haksızlık edilmesi” olgusunun o denli çok örneği vardır ki önceki süreçlerde... Üstelik, Komisyon da kendisine birçok kez haksızlık yapmıştır! Hem de ne haksızlıklar! Daha ilk süreçte, Cumhurbaşkanı’na aktarılacak üzere, kesin karar alma yetkisini Bakanlığa devrederek hukuksuzlukların geri döndürülemez yolunu açmamış mıydı?

ÇSG Bakanı’nın bu açıklaması, “yabancılaşma” kavramıyla tanımlanabilir mi?

Bu soruyu sordum, çünkü Bakan Işıkhan’ın yukarıda aktardığım Türkiye-Özbekistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu toplantısı sonrasındaki sözlerinin yinelendiği bir yorumda, süreçteki hukuk dışı gelişmeler bu açıklamaya dayanarak, yani “yılın tamamlanmasına sayılı günler kalmasına karşın toplantı tarihinin net olmadığını(n) açıkladığını(n)”, bir çeşit “**yabancılaşma**” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca Bakan’ın bu sözlerinin, “ikinci bir okumaya daha açık” olduğu ileri sürülmüş; gerekçe olmak üzere de Bakan’ın, “**Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun üçüncü toplantısı için tarih vermemesi(nin), Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin zorunlu ve tartışmalı bir sonucu**” olduğu savunulmuştur. Daha önemlisi, “**Bakanların, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ın talimatı dışında hareket etmesi(nin) bekleneme(yeceği)**” vurgulanmış, karar aşamasına geline bu “konuda, sınırlar(ın) çok daha katı ve kesin” olduğu savunulmuştur. Ama, “Bu bağlamda Beştepe’den asgari ücretle ilgili henüz bir ‘talimat’ alınmadığı(nin) da düşünülebil(eceği)” de, kanımca haklı olarak belirtilmiştir.¹¹

Cumhur Sisteminin atanmış Bakanlarının, uygulamada ve Bakanların sık sık yinelemelerinde görüldüğü, herkesçe de bilindiği gibi, Cumhurbaşkanı’nın talimatı olmaksızın hareket edemeyecekleri ve etmedikleri doğrudur. Işıkhan’ın üçüncü toplantı için çağrı yapılmadığını açıkça belirttiği sözleri göz önüne alındığında, talimatın henüz gelmemiş olduğu da tartışmasızdır. Asgari Ücret Tiyatrosu’nun İkinci Perdesinin, 18 Aralık’tan beri salt bu nedenle askıya alınıp bilinmezliğe büründürüldüğünü görmemek hiç de zor değildir.

Ancak kanımca bu görüş, *fiilen* doğru olsa da *hukuksal* dayanaktan yoksundur. Öte yandan, gerek ÇSG Bakanı’nın üçüncü toplantı tarihini açıklamamasını “yabancılaşma” kavramıyla nitelemek, gerekse “Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin zorunlu... bir sonucu” olarak değerlendirmek, hem kavramsal hem de hukuksal olarak tartışmaya açıktır. Çünkü Anayasa’nın, Cumhurbaşkanı’nın görev ve yetkileri ile “Bakanlar Kurulu” oluşturmayan ve Cumhurbaşkanı’nca *atanmış Bakanların* görev yetkileri konusundaki kurallarından¹² bu sonuca varılması olanaklı değildir. Ayrıca, asgari

¹¹ Olcay Aydılek, “Kulisler Hareketlendi: Erdoğan’dan Asgari Ücretin Zammı İçin Yüzde Talimatı”, Yayınlanma: 27 Aralık 2023 Çarşamba 10:23; <https://halktv.com.tr/makale/kulisler-hareketlendi-erdogandan-asgari-ucretin-zammi-icin-yuzde-talimati-793058>

¹² Bu kurallardan asgari ücret konusundaki talimatlar ve başka hukuksuzluk sorunlarıyla ilgili olduğunu ama hukuksal dayanak oluşturamayacağını düşündüğüm Anayasa’nın yürürlükteki 8., 104. ve 106. maddelerinde yer alan başlıcaları şunlardır:

- “Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.”
- “Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.”
- “Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir.”
- “Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, ... Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.”
- “Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur.”

ücret rejimiyle ilgili yürürlükteki kuralların yer aldığı İş Kanunu'nun asgari ücret konusundaki maddesinin yalnızca bir fıkrasının 2018'de önce 700 sayılı kanun hükmünde kararname ile yürürlükten kaldırılmış ve sonra da 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle aynen Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı'na aktarılmış olması da, bu görüşün hukuksal dayanağı olamaz. Çünkü, her şeyden önce asgari ücret "kanunla" düzenlenmiştir. Kaldı ki Komisyon'un üçlü yapısı ile toplantı ve karar yetersayılarını düzenleyen bu fıkrada, Cumhurbaşkanı'na tanınmış hiçbir yetki yoktur. Ne Komisyon'a Başkanlık yapabilir ne de kararını açıklayabilir. Komisyon kararlarının "kesin" oluşu, bir yasa kuralıdır. Yasa kuralı oluşunun anlamı da, bu konuda "**Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılama(masıdır)**". Yasaya dayanarak çıkarılan Yönetmelik de, toplantı çağrısından bulunma ve gündem hazırlama yetkilerini Bakanlığa tanımıştır. Bu yetkilerin de, Komisyonu çalışmalarını askıya alarak işlevsizleştirecek ve devre dışı bırakacak bir yaklaşımla kullanılmaması gerekir.

Aralık 2023 asgari ücret tiyatrosunun ikinci toplantısını izleyen günlerindeki üçüncü toplantının belirsizliği sorununun sürdüğü günlerin sonuna yaklaşıldığında, basındaki bazı haberlerden, bu sorun konusunda bilinmezlik perdesinin biraz daha aralanmaya başladığı anlaşılıyor. Örneğin 26 Aralık Salı günlü bir haberde, Komisyon'un "Salı veya (27 Aralık) Çarşamba günü toplanmasının beklendiği ve **net rakamın dördüncü toplantıya kalmadan açıklanacağı**" ileri sürülmüştür. Yanı sıra, tarafların "arka planda ... teknik görüşmeler(i)" sürdürdüğünün eklendiği haberde, ÇSG Bakanı **Işıkhan'ın** da "**bugüne kadar yapılan toplantılar ve çalışmalar hakkında Cumhurbaşkanı Erdoğan'a bilgi vereceğinin**" ve "**bu bilgilendirmenin ardından 3. toplantının yapılmasını(n), "Salı veya çarşamba günü yapılacak üçüncü toplantıda kararın çıkmasını(n) beklendiği"** belirtilmiştir.¹³

Altını çizdiğim bu sözlerin; Cumhurbaşkanı'nın asgari ücret sürecini izlediğini, Bakan'dan kendisini bilgilendirmesini istediğini, ama salt verilen bilgileri dinlemekle yetinmeyip Bakan'a gerekli gördüğü "talimatı" da verdiğini, henüz vermediyse vereceğini, böylece ertesi gün 27 Aralık'ta, sürecin aynı gün sonlandırılacağını gösterdiği düşünülebilir.

-
- "Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan **temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle** dördüncü bölümde yer alan **siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez**. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. **Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.**"
 - "Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve **bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.**"

Bu kurallar, temelinde Cumhurbaşkanı'nın talimatlarının bulunduğu asgari ücret süreçlerindeki hukuksuzlukların ve sonuç olarak bunlardan oluşan Fiili Talimat Hukuku'nun hukuksal dayanağı sayılamaz. **Asgari ücret rejimi, "İş Kanunu" ile açıkça düzenlenmiştir**. Bir fıkrasının (Komisyon'un yapısıyla ilgili m. 39/2'nin), önce 02.07.2018'de 700 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış, sonra da 10.07.2018'de 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'yle aynen Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı'na aktarılmış olması, sergilenen hukuksuzluklara dayanak olamaz. Cumhurbaşkanı'na tanınan kararname ve yönetmelik çıkarma yetkileri, ancak kanunla düzenlenmemiş konularda kullanılabilir.

Kaldı ki Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisini kullanırken Anayasa'nın insan hakları ve sosyal devlet ilkelerinin yanı sıra, 55. maddesini de göz önünde bulundurmak zorundadır:

"Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

(Değişik: 3/10/2001-4709/21 md.) **Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur.**

¹³ "Asgari Ücret 3. Toplantı Ne Zaman? 2024 Asgari Ücret Ne Zaman Belli Olacak?", Ahmet Kıvanç, *Habertürk*, Giriş: 26.12.2023, 10:00, Güncelleme: 26.12.2023; **10:00**, <https://www.haberturk.com/askari-ucet-3-toplantisi-ne-zaman-2024-askari-ucet-zammi-ne-zaman-belli-olacak-3648309-ekonomi>

Son toplantının “bugün veya yarın yapılaca(ğının)” ve 2024’te uygulanacak “asgari ücretin en az 17 bin lira olmasının beklendi(ği)nin) bildirildi(ği)” 26 Aralık günlü bir başka önemli haber ise, Cumhurbaşkanı’nın devrede olduğunu açıkça ortaya koyuyordu. Çünkü **ÇSG Bakanı’nın**, “asgari ücreti belirleme çalışmalarında gelinen son duruma ilişkin **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı bilgilendirmesinin** ardından nihai kararın kamuoyuyla paylaşılması(nın) beklen(diği)”, kararı kendisinin açıklayacağı belirtiliyordu.¹⁴

25 ve özellikle 26 Aralık günlü bu haberlerden bir gün sonra, TRT’nin 27 Aralık’ta ve öğle saatlerine yaklaşırken yayınladığı (Giriş: saati 11: 38) “son dakika” tanımına uygun haberinden ise, artık Aralık 2023 asgari ücret sürecinin son aşamasına geldiği anlaşılıyordu. Tek cümlelik haber, yalnızca üçüncü toplantının belirsizliğini sonlandırmıyor, aynı zamanda nedenini de açıklıyordu. Çünkü hem Cumhurbaşkanı’ndan ve hem de Komisyon’un üç kanadının temsilcilerinin katılımıyla, ama “Külliyeye” denilmeksizin, yapılacak toplantıdan söz ediliyordu bu haberde. Anlaşıldığına göre toplantı, Komisyon’un ilk iki toplantısını izleyecek üçüncüsü olacak, Komisyon tüm üyeleriyle Cumhurbaşkanı’nca kabul edilecekti.

TRT’nin, önce saat 11:38’de yayınlanan ve sonra da saat 16:10 olarak güncellenen 27 Aralık günlü tek cümlelik bu haberine göre:

“Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun gerçekleştirdiği iki toplantının ardından, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşan tarafları kabul etmesi bekleniyor(du).”¹⁵

Giriş ve güncelleme saatleri değişmişti ama, içeriğine dokunulmamıştı haberin. İzleyen sayfalarda değinmekle birlikte şimdiden belirteyim ki TRT’nin bu kısa ve kanımca “son dakika” nitelikli haberinin ilk yayımlandığı 27 Aralık Çarşamba öğleden önceki saatlerde, öğleden sonra ÇSG Bakanı Türk-İş Genel Başkanı’nı Genel Merkezde henüz ziyaret etmiş, böylece de üçüncü toplantı sürecini başlatmış değildi. Ama güncellediği öğleden sonraki saatlerde, bu ziyaret tamamlanmış, Cumhurbaşkanı’nın başkanlığında Külliye’de yapılacağı belirtilmekle birlikte yeri değiştirilen toplantının AKP Genel Merkezi’nde başlamasına bir saat dolayında bir süre kalmıştı!

Böylece, 27 Aralık Çarşamba günü asgari ücretin kabine toplantısından sonra Külliye’de Cumhurbaşkanı’nca açıklanacağı yolunda 26 Aralık Salı günlü yazılı ve görsel basında yer alan haberlere göre, ayrıntılarıyla ele almadan 27 Aralık Çarşamba gününün öğleden sonrasındaki gelişmeleri özetleyeceğim:

Kabine toplantısı ertelendi. Bu nedenle olsa gerek Cumhurbaşkanı, Çarşamba öğleden sonra olağanüstü ivme kazanan süreçte, Bakan Işıkhân’ın talimat üzerine yaptığı ikili görüşmelerin ardından Beştepe’te gerçekleştirileceği bildirilen dördümlü görüşmeyi yapmak üzere Külliye’den Genel Başkanı olduğu AKP’nin Genel Merkezi’ne geçti. Dolayısıyla, Komisyon’un işçi ve işveren kanatlarının görüşmeler yaptığı Başkanları Atalay ve Akkol (ve diğer üyeleri [?]) ile 11 ve 18 Aralık toplantılarının yapıldığı ÇSG Bakanlığı’nda değil iktidar partisinin / parti hükümetinin Genel Merkezi’nde buluştu. Cumhurbaşkanı, kabine toplantısı yerine Komisyon’un üç kanadının temsilcileriyle “rakam”ın görüşüldüğü ve belirlendiği dördümlü toplantıyı yaptı. Görüşme ve önerilerin içeriği, 2,5 saat sürdüğü belirtilen dördümlü toplantının ardından Komisyon’la da toplantı yapıp yapılmadığı bilinmese de Cumhurbaşkanı, sonucu bilinen asgari ücret kararının kamuoyuna açıklanmasını, sanırım Türk-İş’in karşı çıkmış ve böylece “tam mutabakat” sağlanamamış olması nedeniyle, ÇSG Bakanı’na bıraktı. Ve süreç, Işıkhân’ın fiili kararın alındığı AKP Genel Merkezi’nde değil Atalay’ın da katıldığı ama karşı oylarının olduğunu söylediği Bakanlıkta açıklamasıyla sona erdi.

¹⁴ “2024 Asgari Ücreti Ne Zaman Açıklanacak? İşte Öne Çıkan En Güçlü Rakam”, Yayınlama, 26 Aralık 2023, 08:59, Güncelleme, 26 Aralık 2023, 09:03; <https://www.dunya.com/gundem/2024-asgari-ureti-ne-zaman-aciklanacak-iste-one-cikan-en-guclu-rakam-haberi-714539>

¹⁵ “Asgari Ücret İçin Kritik Toplantı”, Kaynak TRT Haber, Haber Giriş 27.12.2003, 11:38, Son Güncelleme 27.12.2003, 16:10; <https://www.trthaber.com/haber/gundem/asgari-ureti-icin-kritik-toplanti-824159.html>

2023 sona ererken sahnelenen Asgari Ücret Tiyatrosu sürecinin bu Üçüncü ve Son Perdesinin, 27 Aralık Çarşamba gününün ikinci yarısında Işıkhan-Atalay görüşmesiyle başlayan ve yalnızca “yarım gün” süren “en kısa süreli” kesiti, yukarıdaki bir paragraflık özetle geçiştirilemeyecek denli önemlidir.

2. Askıya Alınan Sürecin “Rüzgâr Gibi Geçen” Kesiti: 27 Aralık Öğleden Sonrası, Sürecin Olağanüstü İvme Kazanması, Işıkhan’ın İkili Görüşmeleri ve Atalay’ın Açıklaması

Aralık 2023 asgari ücret sürecinin, tiyatronun Üçüncü Perdesi olacağını öngöremediğim 27 Aralık Çarşamba öğleden sonrasının başından sonuna hukuksuzluklarla dolu kesiti, bazı gazetelerde “kritik” yada “düğümün çözülmesi” yolundaki tanımlamalarla haberleştirildi. Bakanlığın, Komisyon’a son kararı alacağı üçüncü toplantı için çağrı yapmamış olması, basında hiçbir haberde yer bulamadı!

Haberlerden birinde, 2024’ün “tümünde geçerli olacak asgari ücret için tarafların Ankara’daki Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ne davet edildiği” belirtildi. Kanımca sürecin düğümünü çözecek toplantının saatini veren *Hürriyet*’teki tek cümlelik habere göre:

“Asgari ücrete ilişkin karar(ın) bugün saat 16:30’da Külliye’de yapılacak toplantının ardından açıklanması bekleniyor(du).”¹⁶

Yukarıda değindiğim aynı yöndeki TRT Haber’e göre de, “iki toplantının ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinden oluşan tarafları kabul etmesi beklen(iyordu).”

Bu bilgilere Külliye’deki toplantıya ilişkin resmî açıklamanın yapılmadığı bilgisinin eklendiği *Dünya*’da yayınlanan ve *Hürriyet*’e dayandırılan haberde ise şöyle deniliyordu:

“Hürriyet’in haberine göre ***taraflar bugün saat 16:30’da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde görüşecek. Ancak henüz resmî açıklama gelmedi.***”¹⁷

“Resmî açıklama”dan ne anlaşılması gerekiyordu? Asgari ücreti “Cumhurbaşkanı”nın açıklaması mı? Yoksa, olması gerektiği gibi, ama artık zamanının geçtiğine kuşku bulunmayan Komisyon’a toplantı çağrısı yapılması mı? Yanıt, fiili Komisyon Başkanı olarak, Cumhurbaşkanı’nın üç kanadın temsilcileriyle yapacağı toplantı ve görüşme değil midir?

Yine 27 Aralık günlü, ama artık asgari ücret tutarının açıklandığı akşam sularında, saat **19:30**’da yayınlanan ama **22:43**’te güncellendiği anlaşılan bir başka haberde, Komisyon’dan ve toplantı yapıp yapmadığından söz edilmeksizin, Cumhurbaşkanı’nın iki kanat temsilcileriyle yaptığı görüşmenin sona erdiği bildiriliyordu:

“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ***Erdoğan’ın işçi ve işveren temsilcileri ile gerçekleştirdiği asgari ücret görüşmesi sona erdi.***”¹⁸

Kuşkusuz bu görüşme, haberin güncellendiği saatten çok önce sonuçlandığı gibi, Işıkhan da Külliye’den ÇSG Bakanlığı’na geçerek asgari ücreti yaklaşık üç saat kadar önce, Komisyon Başkanı yerine kendisi kamuoyuna açıklamıştı!..

¹⁶ “Asgari ücret 3. Toplantı tarihi belli oldu! Asgari ücret toplantısı ne zaman, saat kaçta? Son Dakika Haberleri...”, Oluşturulma Tarihi: Aralık 27, 2023 11:40; Haber Merkezi, Yayınlama, 27 Aralık 2023 14:30, Güncelleme: 27 Aralık 2023 14:31; <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-asgari-ucret-3-toplantisi-ne-zaman-saat-kacta-bakan-isikhan-son-dakika-aciklamasi-42382026/2>

¹⁷ “Asgari ücret ne zaman belli olacak?”, Haber Merkezi, Yayınlama, 27 Aralık 2023 14:30, Güncelleme: 27 Aralık 2023 14:31; <https://www.dunya.com/gundem/asgari-ucret-ne-zaman-belli-olacak-haberi-714667>

¹⁸ “Yeni asgari ücret 17 bin 2 lira oldu”, Haber Merkezi, Yayınlama: 27 Aralık 2023, **19:30**, Güncelleme: 27 Aralık 2023, **22:43**; <https://www.dunya.com/ekonomi/yeni-asgari-ucret-17-bin-2-lira-oldu-haberi-714699>

Yayınlanma ve güncellenme saat ve dakikalarıyla izleyip belirtmeye özen gösterdiğim bu haberler, benim de beklemediğim biçimde Asgari Ücret Tiyatrosu'nun Üçüncü Perdesi olabilecek 27 Aralık öğleden sonraki “final” kesitinin olağanüstü ivme kazandığını ortaya koyuyordu. Ancak haberlerde, 18 Aralıktan bu aşamaya gelinceye değin, yasal asgari ücret sürecinin fiilen askıya alındığına ve hukuksuzluklar dizisinin birbirini izlediğine hiç mi hiç değinilmiyordu. Özellikle de **hiçbir haberde ve aktarılan açıklamalarda ne Komisyon'dan söz ediliyordu ne de yapacağı / yapması gereken üçüncü toplantıdan. Komisyon'un adı yoktu!** “Kritik” olanla ve “çözülecek düğüm”le, yalnız ve ancak belirlenecek “rakam” anlatılmak isteniyordu. Hemen herkes, sürecin başından hatta öncesinden beri tanık olunan yürürlükteki hukuka açıkça aykırı gelişmelerle sosyal politikanın en önemli kurumunun ve Bakan Işıkhan'ın “çok iyi işlediğini ve yönetildiğini” ileri sürdüğü, kendisine “yazık edilmesi”nden söz ettiği sosyal diyalog aracı Komisyon'un bir kez daha “fiilen lağvedilmiş” olmasını olağan karşılıyor, bu hukuksuz “de facto” olguyu göremiyor, görse de önemsemiyordu. Artık hukuksuzluk olağanlaştırılmıştı yerleşik ve yaygın bir olguya dönüş(türül)müştü.

Sözün özü, asgari ücretin belirlenmesi sorunu alanında, bir kez daha **“kötü hukuk, iyi hukuku hukuk düzeninden kovmuştu!”**¹⁹

Sürecin ikinci perdesinin “yarım günlük” son ve en kısa kesiti, olağanüstü bir hızla ve olağandışı, artık “yeni” sayılamayacak bir hukuksuz yöntemle başvurarak Aralık'ın son Perşembe'sine bırakılmaksızın 27 Çarşamba'sının öğleden sonrasında başlatılmıştı. Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu'nun son Perdesi, yazılı ve görsel haberler ile bazı videoların yayınlandığı ve güncellendiği saat ve dakikalar arasındaki farklardan anlaşıldığına göre de, akşam saatlerinde kapatılmıştı...

Bu sonuca, ancak Cumhurbaşkanı'nın “talimatı”yla ulaşılabilirdi elbette! Gelişmeler ve resmî açıklamalar da bu gerçeği doğruluyordu. Sorunu, Aralık 2021 sürecinden beri “rakam” söylemeye indirgeyen Komisyon'un işçi kanadı da bu uygulamayı onaylıyor, örtük de olsa hiçbir eleştiride bulunmuyordu.

Nasıl bulunsun ki! Cumhurbaşkanı'nın, Bakanlığın “şahsına” iletildiği Komisyon görüşüne dayanarak, tarihsel “biz de asgari ücreti belirledik” cümlesiyle canlı yayınlarda duyurduğu hukuksuzluğa ses çıkarmayan kendisi değil miydi?

a. Sürece Olağanüstü İvme Kazandırılması ve Bakan Işıkhan'ın Görüşme Trafığı

Yazılı ve görsel basında yer alan 27 Aralık günlük haberlerden, asgari ücret sürecinde yoğun bir görüşme trafiğinin başladığı kolayca anlaşılıyor. **Haberlerin özellikle dikkat edilmesi gereken yayınlanma ve güncelleme saat ve dakikaları**, trafiğin günün ikinci yarısında yoğunlaştığını açıkça ortaya koymaktadır. Sürecin kazandığı olağanüstü ivmeden aynı gün sonuçlandırılacağına anlaşılmaması için haberlerden birkaçına göz atılması bile yeterlidir.

Örneğin önce değinmek istediğim Türk-İş web sayfasında aynı gün ama saati belirtilmeksizin konulmuş olsa da diğer haberlerden açıkça anlaşıldığı gibi bu açıklama, öğleden sonra gerçekleşen Bakan ziyaretinin hemen ardından yapılmıştır.²⁰ Ve Bakan Işıkhan da bu aşamada, yalnızca “TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ni ziyaret” etmiştir.

¹⁹ “Kötü Hukukun İyi Hukuku Kovmasının Son Örneği: Çarpıtılan Bireysel Başvuru Hakkı”, *Birgün Pazar Gazetesi*, 26.12.2023, s. 9; <https://www.birgun.net/makale/kotu-hukukun-iyi-hukuku-kovmasının-son-orneği-çarpıtılan-bireysel-basvuru-hakkı-486267>; “Anayasa'ya Karşı Hile Yaparak Beş Yıl Türkiye Yönetilemez”, *Birgün*, 22.03.2023 06:30; <https://www.birgun.net/haber/anayasa-ya-karsi-hile-yaparak-bes-yil-turkiye-yonetilemez-425698>

Bunun en önemli örneklerinden biri de, İstanbul Sözleşmesi'nin feshedilmesiydi: “İstanbul Sözleşmesinin Feshi Kararı, Soy Zinciri ve Anayasa'ya Aykırılık Sorunu”, Ekleme Tarihi: 1 Nisan 2021 (<http://arastirma.disk.org.tr/?p=5392>)

²⁰ Nitekim, yayınlanma ve güncelleme saatleri **16:12** ve **17:25** olan bir gazete haberinde belirtildiği gibi *Atalay*, Türk-İş web sayfasındaki bu açıklamasını, “**Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan'la yaptıkları görüşmenin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmeye gitmeden önce**” yapmıştır.

Oysa ÇSG Bakanlığı'nın, yine 27 Aralık günlü ama nedense Üçüncü Perde sürecinin aşamalarının bilinmesi açısından önem taşıyan “haberinin yayınlanma saati”nin belirtilmediği açıklamasında, ÇSG Bakanlığı web sayfasına konulan haberde, yeni asgari ücret tutarının 17.002 TL olarak belirlendiği bildirilmiştir.

Değindiğim haberlerin de gösterdiği gibi, sürecin Üçüncü Perdesi'nin ÇSG Bakanı Işıkhan'ın Türk-İş'e yaptığı ziyaret saati ile asgari ücreti açıkladığı saat arasındaki 5-6 saatlik kesitinde, aşağıda değindiğim başka önemli gelişmeler de oldu. Örneğin, açıklandığı gibi Külliye'de değil AKP Genel Merkezinde dörtlü görüşme yapıldı. Ama basındaki haberlerin hiçbirinde, Komisyon'dan ve asgari ücreti kararlaştırmak üzere toplantı yapacağından / yaptığından söz edilmedi. Üstelik, Türk-İş'in açıklamasında da bu konuda hiçbir bilgi yoktu.

Dolayısıyla, Bakan Işıkhan'ın Türk-İş'ten başlatarak sürdürdüğü hızlı görüşme trafiğinin, 18 Aralık'taki ikinci toplantıdan beri askıda tutulan sürecin Bakanlığın asgari ücret tutarının açıklanmasına ilişkin haberiyle sonuçlanmış olması karşısında, akla şu iki soru gelmektedir: Bakanlık, haberi derhal kamuoyuna duyurarak süre gelen tartışmaları sonlandırmak, böylece de gazetecilik yada habercilik diliyle “basını atlatmak” mı istemiştir? Üçüncü Perde'nin belirttiğim bu iki kesiti arasında başka bir gelişme olmaması mıdır?

Işıkhan'ın Türk-İş ziyaretinin ne zaman gerçekleştiği sorusunun yanıtı, erişebildiğim haberlerden birine göre, 15:30'dur. “*Beştepe'deki toplantı öncesi saat 15:00 sıralarında* Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Bakan Vedat Işıkhan, Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay ile bir araya gel(mişti).”

Ama aynı haberde, Türk-İş ziyaretinden sonra yapılan “Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun *üçüncü toplantısı*(nin), Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleşti(ği)” de ileri sürülmüştür. Oysa Külliye'de yapılacak ve yapılan toplantının “Komisyon'un üçüncü toplantısı” olmadığı izleyen şu cümleden de kolayca anlaşılabilir:

“Toplantıya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan ile Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) temsilcileri katıldı.”²¹

b. Atalay'ın İkili Görüşme Sonrasında Yaptığı Açıklama

Önce belirteyim ki, Türk-İş Genel Başkanı E. Atalay'ın Işıkhan'ın ziyaretinin ardından yaptığı açıklamanın tümü, NTV'nin canlı video kaydında vardır.²² Türk-İş web sayfasındaki özete eklenen bu kayda göre, açıklama *saat 16:08 ile 16:10 arasında* yapılmıştır. Işıkhan-Türk-İş görüşmesinin sona erdiği saat ve dakikayı gösteren üç dakikalık bu video haberi, bazı bölümleri atlanarak, Türk-İş web sayfasında özetlenmiştir.

Habere göre Atalay, amacı bir sır olmayan Bakan ziyareti sonrasında basına yaptığı açıklamada, yine “rakam”dan söz etti. “Toplumunu memnun edecek, bizlerin de razı geleceği rakam olursa ‘Varız deriz’ ifadelerini kullan(dı).”

Atalay'ın, herhangi bir tutar vermeksizin ikili görüşmenin ardından yaptığı, web sayfasında kanımca bazı bölümleri atlanarak özetlendiğinden, video kaydından ayraç içinde gösterdiğim bazı eklemeler yapma gereği duyduğum açıklamanın “rakam” ile ilgili bölümleri şöyledir:

“Bize bir rakam söy(ler)erse (kafamızdaki rakam, Komisyon yukar[ı]da, arkadaşlar

“Son dakika haberi TÜRK-İŞ'ten asgari ücret açıklaması”, Habertürk, Giriş: 27.12.2023, **16:12**, Güncelleme: 27.12.2023, **17:25**; <https://www.haberturk.com/son-dakika-haberi-turk-is-ten-asgari-ucret-aciklamasi-3648912-ekonomi>

²¹ “Son Dakika... Asgari ücret için geri sayım... Beştepe'deki toplantı öncesi sürpriz görüşme”, <https://halktv.com.tr/ekonomi/son-dakika-dugum-1630da-cozuluyor-erdogandan-davet-gitti-793090h> Yayınlanma: 27 Aralık 2023 Çarşamba 17:47

²² 27.12.2023 - 15:59, Son Güncelleme : 27.12.2023 - 18:50, Haberler - NTV Haber; https://www.ntv.com.tr/ntvpara/asgari-ucrette-kritik-gorusme,OAnvNH_2yEmIxTXbtsLPHA

yukar[1]da. Söylerler rakamı). Biz de düşündüğümüz (anlaştığımız) rakamı, kanaatimizi söyleriz, dediğimiz yerde dururuz... **İnşallah (bizim arzu ettiğimiz bir rakam olur da dedikleri rakam)...**

Rakam ... Evvele oraya gideceğim. Onlar (bana) söylesin ondan sonra... (Bakan Beye söylemedim. Bakan Bey de sormadı. **Cumhurbaşkanı orada taraflara sorsun**, işveren söylesin, hükümet söylesin ondan sonra anlatırız... (Rakamı şimdi söyleyeceğiz.) ...

Uzlaşsaksak masada (gidip) otururuz, uzlaşsaksak). Uzlaşmazsak, ‘Bizler için yok, bu işe katılmıyoruz’ (deriz) (Uzlaşmazsak, çıkarız bu işin içinden, olur biter).”²³

Atalay’ın açıklamalarının “Komisyon” (masa) ile ilgili bölümlerine gelince; 15 üyeli Komisyon’da yalnızca 5 üyesinin bulunması nedeniyle olsa gerek, “**Asgari Ücret Komisyonu’nun yapısının adil olmadığı**” yolundaki görüşünü yineledi. “Bugüne kadar 40 görüşmenin 35’ini zaten imzalamamışız” demiş olması, bu kez de aynı tutum içinde olacaklarının ön belirtisi gibidir. Atalay’ın, “Sorsunlar, biz kanaatimizi söyleriz. **Ben evvela bir gideyim oraya, bir göreyim**, ne denilmesi gerekiyorsa bugüne kadar noksansız söyledim, yine aynıını söylerim” yolundaki sözlerinden de, ivme kazanan asgari ücret karar sürecinin başladığı ve sonuçlanacağı, Türk-İş olarak “altına inmemeye” kararlı görüldükleri önerisini, önce sormasını istediği tarafların belirtmesinden sonra Cumhurbaşkanı’na söyleyeceği, uzlaşmaya varılamaması durumunda da Komisyon’a katılmayacakları anlaşılıyor.

Kanımca önce, Atalay’ın altını çizdiğim “Cumhurbaşkanı orada taraflara sorsun” yolundaki sözlerinin anlamı için yanıtı belli olsa da şu soru aracılığıyla bir saptama yapmak gerekiyor: Atalay’ın “*orada*” dediği yer neresidir? Komisyon mudur? Yoksa Külliye midir? Sorunun verilmesi gereken yanıtının üçüncü toplantısını yapması beklenen “Komisyon” olması gerekir kuşkusuz. Ben de Atalay’ın, “... Uzlaşsaksak masada otururuz” derken, Komisyon’u kastettiğini düşünüyorum.

Ne var ki Bakan Işıkhân’ın Cumhurbaşkanı’nın “talimatı” ile başlattığı ve artık askıdaki sürecin sonlandırılmasına karar verildiğinin anlaşıldığı görüşmenin yapılacağı, Atalay’ın “Ben evvela bir gideyim *oraya*” dediği yerin, yapacağı üçüncü toplantı tarihinden bile söz edilmeyen Komisyon ve masası olmadığı ortadadır. “Oraya” denilen yerin, iki toplantının yapıldığı ÇSG Bakanlığı olması gerektiği açıktır. Öncelikle, bu toplantı için çağrı yapılmış ve sonra da gerçekleştirilmiş, önerilerin Komisyon’da söylenmiş ve tartışılmış olması gerekir çünkü. Oysa Atalay’ın, taraflara yani işçi ve işveren kanatlarına asgari ücret “rakamı” konusundaki önerilerini *sormasını* istediği kişi de Cumhurbaşkanı’dır! Atalay’ın “... bir gideyim oraya, bir göreyim” dediği yer, tüm haberlerde de belirtildiği gibi Komisyon değil Külliye’dir!

Kısacası Atalay, ne Komisyon’dan, ne yapması gereken üçüncü toplantısından ne de bu amaçla çağrı yapılmasından söz etmiştir. Bunların hiçbirini, Bakan’a bunu anımsatmamıştır. Ne yazık ki Türk-İş, sürecin Komisyon toplantıya çağrılmaksızın Cumhurbaşkanı’nın talimatıyla Türk-İş’te başlatılmış ve Külliye’de yapılması öngörülürken AKP Genel Merkezinde gerçekleştirilmiş olmasını olağan karşılamış, asla bir sorun olarak görmemiştir!

Ama asıl önemli olan nokta, yani Atalay’ın bu cümlesinden çıkarılabilecek tek sonuç şudur: Türk-İş Genel Başkanı, Komisyon’dan ve toplantısından söz etmediğine göre, **Komisyon fiilen yoktur. Cumhurbaşkanı, fiilen Komisyon Başkanı’dır! Türk-İş, Komisyon’u işlevsizleştiren bu hukuksuz olguyu kabullenmiştir.** Komisyon yapısının salt üye sayısı nedeniyle “adil” olmadığı yolundaki görüşünü yine gerekçe olarak dile getirmiş, ama her zamanki gibi hukuksuzluklara asla değinmemiştir Türk-İş!

Çalışma Genel Müdürü ve Komisyon Başkanı Mehmet Baş’ın Bakan’a eşlik ettiği basına kapalı Türk-İş ziyaretinde, Işıkhân ve Atalay’ın açıklamaları aktarılmıştır. Buna göre, “Asgari ücrete dair

²³ “Toplumunu Memnun Edecek Rakam Olursa Varız”, 27 Aralık 2023, <https://www.turkis.org.tr/toplumunu-memnun-edecek-rakam-olursa-variz/>

istişareler(in) devam et(tiği)” belirtilmiş, Işıkhan’ın da “Netleşince duyuracağız” dediğinin aktarılmasıyla yetinilmiştir. Demek ki “netleşme”, Bakanlık dışında olacaktır!?

Türk-İş’e ziyaret konusunda biraz daha ayrıntılı bilgi veren *Atalay* ise, belirttiğim gibi konuşmasında “rakamı” söylemek üzere gideceği yerin Külliye olduğunu, sürecin bu aşamasına değin bu konuda hiçbir şey konuşulmadığını, ama bu kez açıklayacağını belirtmiştir. Konuşulmayan “hiçbir şey”den amaç, kuşkusuz kısa süreli ver yasak savıcı toplantılar değil, *Atalay*’ın “önereceği rakam” idi. *Atalay*, artık söylemeye karar verdiği “rakam” üzerinde uzlaşılmasını durumunda masaya oturmayaceklerini, dolayısıyla Cumhurbaşkanı’na söyleyeceği asgari ücret tutarının kesin ve pazarlığa kapalı olduğunu, kısacası oylarının rengini aşağıdaki sözleriyle anlatmak istemiştir:

“Külliye’ye gideceğiz, Cumhurbaşkanı ile görüşeceğiz. Bugüne kadar 28 gün geçti, bir nokta kadar rakamla ilgili bir şey konuşmadık. Rakamı şimdi söyleyeceğiz. **Uzlaşırsak masada otururuz. Uzlaşmazsak biz yokuz bu işin içinde deriz, olur biter.** Kimsenin vebaline girecek halimiz yok”²⁴

Bu sözler, Türk-İş’e ve Atalay’a şu soruların yöneltilmesini gerektiriyor:

- Eğer “rakam” konuşulmaksızın bir aya yakın bir süre geçtiyse, neden Aralık başından beri Komisyon’un toplantıya çağrılmasını istemediniz?
- Neden ikinci toplantıda “bizden haber bekleyin” denildiğinde, sonrasındaki günlerde haber gelmeyince suskun kalmayı sürdürdünüz? Hiç değilse, kamuoyuna neden açıklamada bulunmadınız? Komisyon çalışmaları “gizli” olduğu için mi yoksa?
- Komisyon’da “üyeniz olmayan” 8 milyon dolayındaki işçinin hak ve çıkarlarını koruma ve savunma görev ve sorumluluğunuz, “rakam” olarak tanımladığınız “insanca yaşama ücreti” olan asgari ücret tutarına ilişkin aslında bir “hak istemi” olan önerinizi bir “sır” gibi son dakikaya değin saklamak mıdır? Komisyon’a değil Bakanlara ve/yada Cumhurbaşkanı’na açıklamak, öneri kabul edilmediğinde de “Biz yokuz!” deyip nokta mıdır?

Bir başka haberde, Türk-İş ziyaretinden bir saat kadar sonra **16:30’da Külliye’de** “üçlü” değil “dörtlü” bir görüşme yapıldığı (yapılacağı), yani Komisyon’un üç kanadının temsilcileri olarak Bakan ile Türk-İş ve TİSK Başkanlarının Cumhurbaşkanı’yla bir araya gelmesiyle “kritik” görüşmenin başladığı belirtiliyordu. Bu toplantı saati beklenirken, öncesinde Işıkhan’ın Türk-İş’i ziyaret ettiği de eklenerek yapılan açıklamalara yer veriliyordu.

Atalay’ın ziyaret sonrasında yaptığı ve yukarıdakinden farklı bazı bilgiler de içeren bu açıklama, haberde şöyle aktarılmıştır:

“Bugüne kadar hiç rakamla ilgili bir şey konuşmadık. Rakamı şimdi söyleyeceğiz. Orada **Cumhurbaşkanımız sorduğunda, biz orada talebimizi söyleyeceğiz. Bugün rakam açıklanır mı bilmiyorum.** Uzlaşırsak masada oturur konuşuruz. Burada kimsenin vebaline girecek halimiz yok. **Komisyon ne derse onu yapıyoruz.** Zaten bu komisyon adil bir komisyon (değil).”²⁵

²⁴ “Son dakika... Bakan Işıkhan’dan Türk-İş’e asgari ücret ziyareti”, AA, Yayınlanma: 27.12.2023, 15:38, Güncelleme: 27.12.2023, 16:38; <http://www.cumhuriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-bakan-isikhandan-turk-ise-asgari-ucret-ziyareti-2156366?>;

“Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Işıkhan’dan Türk-İş’e Asgari Ücret Ziyareti”, Özcan Yıldırım, Orhan Onur Gemici, 27.12.2023, Güncelleme: 27.12.2023; <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/calisma-ve-sosyal-guvenlik-bakani-isikhan-dan-turk-is-e-asgari-ucret-ziyareti/3093815>

²⁵ “Asgari ücrette düğüm çözülüyor”, Giriş: 27.12.2023, **11:35**, Güncelleme: 27.12.2023, **17:09**, Kaynak: İHA; <https://www.birgun.net/haber/asgari-ucrette-dugum-cozuluyor-493875>

Belirmek isterim ki bu alıntının sonuna, unutulduğunu düşündüğüm “değil” sözcüğünü ben ekledim. Çünkü Türk-İş’in yukarıda aktardığım 27 Aralık günlü açıklamasına göre *Atalay*, “Komisyon’un yapısının adil olmadığını” belirtmiştir. *Atalay*’ın, değindiğim NTV video kaydındaki açıklamalarında da vardır (“Toplumu Memnun Edecek Rakam Olursa Varız”, 27 Aralık 2023, <https://www.turkis.org.tr/toplumu-memnun-edecek-rakam-olursa-variz/>).

c. Işıkhân'ın İkili Görüşme Sonrasında Yaptığı Açıklama

Işıkhân, Çalışma Genel Müdürü Mehmet Baş eşliğinde basına kapalı olarak gerçekleştirdiği Türk-İş ziyaretinin ardından, tüm haberlerde yinelenen ve bazılarında “son dakika” olarak verilen kısa bir açıklamada, basın mensuplarına şu bilgiyi vermekle yetindi:

“Asgari ücrete dair istişareler devam ediyor. Netleşince duyuracağız”; “... resmî açıklama yapacağız”²⁶

Işıkhân'ın, “istişareler”in sürdüğünü ve “resmî açıklamayı” bu görüşmeler sonunda “netleşince” yapacaklarını belirtmiş olmasının anlamı şudur: ÇSG Bakanlığı, üçüncü toplantı için Komisyon'a resmî çağrıda bulunmamıştır, kamuoyuna da açıklama yapmamıştır. Bakan, konunun Komisyon toplantısında görüşülmesini sağlamak yerine, Komisyon'un işçi ve işveren kanatlarının başkanlarıyla “istişare” etmeyi uygun bulmuştur! Üstelik sonucun duyurusunun, sürdürülen “istişareler” sonunda ortaya çıkacak “netleşme” üzerine yapılacağını da eklemiştir.

Bakan'ın bu girişimi kendiliğinden gerçekleştirdiği düşünülemez kanımca. Cumhurbaşkanı'nın Başkanlığında Külliye'de yapılacak dördü görüşmenin, hatta alınacak son ve kesin asgari ücret kararının “ön görüşmesi” sayılabilecek Türk-İş ziyaretinin, sürecin 27 Aralık öğleden sonrasının olağanüstü hızlı başlayıp sonuçlanan kesitinin Cumhurbaşkanı'nın Bakan'a verdiği talimat uyarınca yapıldığı ve yol haritasının belirlendiği açıktır.

d. Külliye'de Yapılması Öngörülen Toplantının Niteliği Sorunu ve Yerinin Parti, Yani AKP Genel Merkezi Olarak Değiştirilmesi

27 Aralık günlü yayımlanma ve güncelleme saatlerinin belirtildiği yazılı ve görsel basında yer alanlardan bazılarında değindiğim haberlerde dikkat çeken önemli noktalardan biri, Bakan Işıkhân'ın Türk-İş ziyaretinin ardından Beştepe'de Cumhurbaşkanı'nın Başkanlığında yapılacak toplantının “dördü” mü yoksa “Komisyon toplantısı” mı olacağıdır.

Bu konuda herhangi bir açıklık içermeyen ve Komisyon'un üçüncü toplantısı için çağrı yapıldığından söz edilmeyen “son dakika” haberlerinden birinde, “Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın **işçi, işveren ve hükümet temsilcilerini Beştepe'ye davet ettiği ve saat 16:30'da asgari ücret toplantısının başlayacağı** açıklanmış” ve bu “toplantının ardından 2024 yılı asgari ücretinin Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklanması(nın) beklen(diği)” belirtilmiştir.²⁷

Bu haberden çıkarılabilecek olağan sonuç ne olmalıdır? *Komisyon'un üç kanadının temsilcilerinin Külliye toplantısına çağrılmış ve toplantının ardından asgari ücret kararının açıklanacağını* belirtilmiş olması karşısında, yasal kurallar çerçevesinde, **16:30** toplantısının Cumhurbaşkanı Başkanlığında gerçekleştirilecek bir “Komisyon toplantısı olması” mıdır? Yoksa, işçi ve işveren

²⁶ Ergün Atalay'ın ziyaret sonrasında yaptığı açıklamalarda belirttiğim yukarıdaki kaynaklardan, örneğin bkz.:

“Son dakika... Bakan Işıkhân'dan Türk-İş'e asgari ücret ziyareti”, AA, Yayınlanma: 27.12.2023, **15:38**, Güncelleme: 27.12.2023, **16:38**; <http://www.cumhuriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-bakan-isikhandan-turk-ise-asgari-ucret-ziyareti-2156366?>;

“Asgari ücrette düğüm çözülüyor”, Giriş: 27.12.2023, **11:35**, Güncelleme: 27.12.2023, **17:09**, Kaynak: İHA; <https://www.birgun.net/haber/asgari-ucrette-dugum-cozuluyor-493875>

“Asgari ücrette kritik görüşme”, 27.12.2023, **15:59**, Son Güncelleme: 27.12.2023, **17:05**, Haberler, NTV Haber; https://www.ntv.com.tr/ntvpara/asgari-ucrette-kritik-gorusme,OAnvNH_2yEmIxTXbtsLPHA

“Bakan Işıkhân, Yeni Asgari Ücreti Açıkladı”, Kemal Diri, Musa Enes Aksakal, Muhammet Musab Gümüşer, Gündem, 27 Aralık 2023, Çarşamba, **18:59**, Son Güncelleme: 27 Aralık 2023 Çarşamba, 23:52; <https://www.ihha.com.tr/haber-bakan-isikhandan-asgari-ucret-aciklamasi-1185281>

²⁷ “Son dakika haberi: 2024 Asgari ücret zammı için Beştepe'de kritik toplantı... Cumhurbaşkanı Erdoğan yeni asgari ücreti açıklayacak mı ve ne kadar olacak? İşte konuşulan maaş zam oranları...”, Oluşturulma Tarihi: Aralık 27, 2023 **14:30**, Güncelleme Tarihi: Aralık 27, 2023 **14:30**, <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kuraya-katilanlar-merakla-bekliyordu-taksitler-7500-liradan-basliyor-yenisehir-arnavutkoyde-insaat-basladi-bolat-acikladi-2025-yilinda-teslim-edilecek-42382234>

kanatlarının “heyet başkanları” denilmemiş olması nedeniyle “Komisyon toplantısı sayılmaması” gerektiği midir?

Bu sorulardan ilkinin doğrular nitelik taşıyan bir haberde de yukarıdaki habere benzer yanıltıcı bir anlatımla anlatımla, **Komisyon’un** 27 Aralık’ta “... **üçüncü toplantı** için bugün saat **16.30**’da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde bir araya gelece(ği)”; Cumhurbaşkanı’nın, “... asgari ücret zammını konuşmak üzere işçi, işveren ve Çalışma Bakanlığı **temsilcilerini Beştepe’ye davet etti(ği)**” ve ardından asgari ücreti kendisinin açıklamasının beklendiği yinelenmiştir.²⁸

Oysa söz konusu toplantının bir “Komisyon toplantısı” olmadığı ve olamayacağı, özel bir TV kanalının **17:05**’te güncellenmiş haberinden anlaşılıyordu. Haberde, hızlanan “kritik” görüşme trafiğinde önce Beştepe / Külliye olarak açıklanan dörtlü toplantı yerinin sonra değiştirildiği, “**Cumhurbaşkanı Erdoğan’la Atalay’ın görüşmesinin AK Parti Genel Merkezi’nde olması(nın) beklen(diği)**” ve “Bakan Işıkhan’(ın) da burada bulun(duğu)” belirtiliyor, aktardığım açıklamalarda yineleniyordu.²⁹

Sonuç olarak, öngörülen saatte başlayıp başlamadığını saptayamadığım ama yerinin değiştirilmesinden kaynaklanan nedenlerle gecikerek gerçekleştiğine kuşku bulunmayan dörtlü toplantı, öngörülen kabine toplantısının ertelenmesiyle Cumhurbaşkanı’nın bulunduğu Külliye’den geçtiği ve Genel Başkanı olduğu AKP Genel Merkezi’nde yapılmıştır.

Basında, bu toplantıya ilişkin hiçbir habere rastlanmaması, düşünülebileceğinin tersine, basın yalnız ve ancak açıklanacak “rakam”la ilgili haberlere odaklanmış, “rakam”ı da süresi bilinmeyen bu dörtlü toplantının ardından Bakan’ın akşam saatlerinde açıklanmış olması nedenleriyle ilginç ve/yada şaşırtıcı değildir.

3. Kararı Komisyon Başkanı’nın Değil Bakan’ın Duyurması, Duyuru Sonrasında Yapılan Açıklamalar ve Cumhurbaşkanı’nın Kutlamakla Yetinmesi

Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu’nun “sistemli” olduğunu düşündüğüm belirsizliklerle başlatılan ve 27 Aralık öğleden sonrasının ortalarında gerçekleştirilen önce ikili ve sonra da dörtlü görüşmelerle sürdürülüp sonlandırılan Üçüncü Perdesinin, aslında hem Birinci Perdesine hem de İkinci Perdesini izleyen 9,5 günlük belirsizlik dönemine hiç de gerek bulunmadığını ortaya koyan bir önem ve boyutta olduğu söylenebilir. Çünkü Komisyon’suz görüşmeleri bir öğleden sonra başlatarak, hem belirsiz bir süre için askıda tutulan süreci, hem de basındaki ve kamuoyundaki tartışmaları, Çarşamba’nın ertesi günü Perşembe’ye sarkıtmadan sonlandırmak olanaklıymış!

“Perşembe’nin gelemeyişinin Çarşamba öğleden sonrasından belli olması, rüzgar gibi geçmesindenmiş demek ki!

Sürecin, Çarşamba öğleden sonrasında başlayan, ikili ve dörtlü toplantılarla akşam saatlerine doğru süren ve noktlanan yarım günlük bu kesitte de ÇSG Bakanlığı’nın resmen üçüncü toplantı çağrısında bulunması ve kamuoyuna duyurması beklenmiştir. “Türk-İş’in “rakamı” söyleyeceği ve çok da uzun sürmeyeceğini kestirmenin güç olmadığı görüşmelerden sonra, her koşulda sonucu önceden belli olan kesin kararın alınacağı üçüncü toplantı, bir türlü yapılamamıştır. Komisyon, Bakanlığın çağrı yetkisini kötüye kullanmasıyla fiilen askıya alınmıştır. Süreç, bilerek ve isteyerek kilitlenmiştir.

Başka bir açıklaması olamaz yukarıda anlattığım bu olağandışı hukuksuz durumun. Sürecin akşam saatlerine ve hatta sonrasına sarkmasına karşın, bilinen bir yöntemle düğümün çözülmesi için yarım

²⁸ “Gözler Saray’da: Yeni asgari ücret hangi kalemleri ne kadar artıracak?”, Giriş: 27.12.2023, **12:19**, Güncelleme: 27.12.2023, **12:40**, Kaynak: Haber Merkezi; <https://www.birgun.net/haber/gozler-saray-da-yeni-asgari-ucret-hangi-kalemleri-ne-kadar-artiracak-493891>

²⁹ “Asgari ücrette kritik görüşme”, 27.12.2023, **15:59**, Son Güncelleme: 27.12.2023, **17:05**, Haberler, NTV Haber; https://www.ntv.com.tr/ntvpara/asgari-ucrette-kritik-gorusme,OAnvNH_2yEmIxTXbtsLPHA

günlük bir öğleden sonrası yeterli olmuştur çünkü! İlk kez uygulanmayan bu yöntemin hukuksal tanımını, asgari ücretin belirlenmesinde yetki devri ve yetki gasbı gibi hukuksuzlukları da kapsayan Fiili Talimat Hukuku'nun uygulanmış olmasıdır!

a. Kararı Komisyon Başkanı'nın Değil Bakan'ın Duyurması ve Açıklamaları

Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu'nda sahnelenen hukuksuzluklar dizisinin sonuncusunu, asgari ücret kararını Komisyon Başkanı'nın değil ÇSG Bakanı'nın açıklaması oluşturdu. Bu, 11 Aralık'ta ilk toplantıyla başlayan resmî sürecin tümüne eşdeğer önem taşıdığı söylenebilecek 27 Aralık öğleden sonrasına, yani Işıkhân'ın Türk-İş ziyaretiyle başlayıp kararın duyurulmasına değin süren "en kısa süreli" kesitinin sonunda gerçekleşti. Duyuruyu yapan Işıkhân'ın iki yanında, Komisyon'un işçi ve işveren kanatlarının heyet başkanları ve üyeleri vardı.

Üçüncü toplantının yapıldığının ve 2024 asgari ücret kararının duyurulduğunun görsel belgesi

ÇSG Bakanı V. Işıkhân'ın Açıklaması (27 Aralık 2023, Çarşamba, öğleden sonra akşam saatlerinde)

Masada, karara karşı olduklarını belirten Türk-İş Genel Başkanı Atalay da var.

Komisyon Başkanı Mehmet Baş ise, Bakanın solunda işveren kanadı üyelerinin de bulunduğu en son sırada görülüyor.

Kaynaklar: "2024 Yılında Uygulanacak Yeni Asgari Ücret 17 Bin 2 TL Olarak Belirlendi", 27 Aralık 2023, Çarşamba, <https://www.csqb.gov.tr/haberler/2024-yilinda-uygulanacak-yeni-asgari-ucrer-17-bin-2-ol-arak-belirlendi/>

"2024 Yılı Asgari Ücreti Net 17 Bin 2 Lira Olarak Açıklandı", 28 Aralık 2023, <https://www.turkis.org.tr/2024-yili-asgari-ucrer-net-17-bin-2-lira-olarak-aciklandi/>

Vedat Işıkhân'ın asgari ücret tutarını kamuoyuna duyurmasının zamanı, tam olarak saptayamadığım saati neden önemlidir?

Yanıt açık ve yalındır: Tiyatronun Üçüncü Perdesinin 27 Aralık öğleden sonraki kesitinde yapılan ikili ve dörtlü görüşmelerden sonra, Komisyon'un kararda yapıldığı ileri sürülen üçüncü toplantısının kaç üyenin katılımıyla, nerede, hangi saat ve dakikalar arasında yapıldığını, ne kadar sürdüğünü bilmek, sonunda da **asgari ücret kurumunun anlam ve özüne uygun bir toplantı olup olmadığını değerlendirmek açısından önemlidir.**

Bunun içindir ki gerek yazılı ve görsel basının gerekse haber ajanslarının verdiği kamuoyuna duyuru haberlerinin yayınlanma ve güncelleme saatlerini gösteren ayrıntılı bir Çizelge düzenleme gereksinmesi duydum.

Çizelgedeki haberlerden özellikle dördünde belirtilen yayınlanma saatlerinin 18:57 ile 19:45 arasında değişmesi anlamlıdır. Bakan'ın konuşmasıyla başlayan, Atalay ve Akkol'un konuşmalarıyla süren canlı yayının başlangıç saatini ve sürelerini de video kayıtlarından çıkarmak olanaklıdır.

Bakan Işıkhan, bu dört haberden saat “19:02”de güncellenmiş birine göre açıklamayı, “**Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın işçi ve işveren temsilcileri ile gerçekleştirdiği asgari ücret görüşmesinin sona ermesinin ardından**” yapmıştır. Bu görüşme, AKP Genel Merkezi’nde Cumhurbaşkanı, Bakan, Türk-İş Genel Başkanı ve TİSK Yönetim Kurulu Başkanı arasında yapılmıştı. . .

Bakan açıklamasında, her şeyin olağan ve sürecin yasaya uygun biçimde işlediği varsayımıyla, “**Komisyonumuz çalışmalarını tamamlamış bulunuyor**” dedi, daha doğrusu diyebilirdi. ³⁰ Çünkü “*fiili karar*” Cumhurbaşkanı’nın Başkanlığında AKP Genel Merkezi’nde yapılan dördüncü toplantıda, yani Komisyon toplantısız alınmıştı. Ve çünkü, erişebildiğim çok sayıda haberde, Komisyon’un “kesin kararı” alması gereken üçüncü toplantı konusunda hiçbir açıklama ve bilgi yoktu. Bu, basını ilgilendiren bir sorun değildi ne yazık ki! Nedeni, önceliğin “rakam” olması mıdır? Yoksa, Komisyon toplantısının önemsenmemesi ve kararı kimin alacağını daha başından bilinmesi gerçeği midir? Yanıtım, Komisyon’un yalnız bu süreçte değil, Aralık 2021 sürecinden beri fiilen lağvedilmiş, bu olgunun da işçi ve işveren kanatlarınca kabullenilmiş olması gerçeğidir.

Bakan Işıkhan’ın canlı yayınlarla kamuoyuna duyurduğu karar, 27 Aralık Çarşamba günü **ÇSG Bakanlığı’nın web sayfasına zamanı belirtilmeksizin konuldu**, yani Aralık 2023 asgari ücret sürecinin sona erdiği anlamına gelen **resmî duyuru haberinin saati belirtilmedi**. ³¹

Çarşamba öğleden sonrasının akşam saatleri öncesindeki kesitinde, aynı tarihli yazılı basın (bazı gazeteler) ile görsel basında da henüz yer almayan bir haberdir bu... **Haber, özellikle haber ajanslarının 19:00 dolayındaki “son güncelleme” açıklamasıyla kamuoyuna duyuruldu**. Örneğin, haberi kamuoyuna duyuran dört haber ajansı, Bakan Işıkhan’ın asgari ücret tutarıyla ilgili açıklamasının yapıldığı “yayınlanma” saat ve dakikaları konusunda yeterli olduğunu düşündüğüm şu bilgileri veriyordu: **HA 18:59, Ajans Haber: 19:38, NTV 19:45, ANKA 20:41**. AA haberinde ise saat yoktu! ³²

³⁰ “Asgari ücret, 2024 Ocak’tan itibaren 17.002 TL olarak belirlendi”, Yayınlanma Tarihi: 27/12/2023, 18:48; Son Güncelleme: 19:02; <https://tr.euronews.com/2023/12/27/asgari-ucret-2024-ocak-ayindan- itibaren-17-bin-2-tl-olarak-belirlendi>

³¹ Video kayıtlarında da görüldüğü gibi (örneğin, <https://www.youtube.com/watch?v=nN33RM1EbcQ>), Bakan Işıkhan’ın kamuoyuna duyurusunu yazılı metinden okuyarak yaptığı göz önüne alındığında, bunun -belki de önceden hazırlanmış (?) - genişçe bir özetini içeren konuşmasının, neredeyse eşzamanlı bir haber olarak Bakanlığın web sayfasına konulması, hiç de zor değildir.

Önceki tüm asgari ücret süreçlerinde olduğu gibi, bu kez de Bakan’ın yaptığı açıklamayı canlı yayında izlediğimi belirtmeliyim.

Örneğin Halk TV ana haberinin 18:43 ile 18:50 arasındaki son dakikalarında, AKP Genel Merkezinden canlı bağlantıyla iletilen “son dakika” nitelikli haberde, **açıklamayı Cumhurbaşkanı’nın değil ÇSG Bakanı’nın Bakanlığa geçerek 19:30’da yapacağı** belirtilmişti (bu saatleri videodan aldım).

Öte yandan, 10 dakika (9:49) dolayındaki bir video kaydından anlaşıldığına göre, Işıkhan’ın konuşması 6 dakika kadar (5:48) sürdü. Söz verdiği Atalay da konuşmasına 5:50’de başladı (<https://www.youtube.com/watch?v=nN33RM1EbcQ>).

Türk-İş web sayfasına konulan videoda ise, yalnızca Atalay’ın konuşmasına yer verildi. Bundan anlaşıldığına göre de Atalay, 19:52 ile 19:54 arasında 3:52/3.54 dakika konuştu (<https://www.turkis.org.tr/2024-yili-asgari-ucreti-net-17-bin-2-lira-olarak-aciklandi/>).

³² “Bakan Işıkhan, Yeni Asgari Ücreti Açıkladı”, Kemal Diri, Musa Enes Aksakal, Muhammet Musab Gümüüşer, Gündem, 27 Aralık 2023, Çarşamba, 18:59, Son Güncelleme: 27 Aralık 2023 Çarşamba, 23:52; <https://www.ihha.com.tr/haber-bakan-isikhandan-asgari-ucret-aciklamasi-1185281>

“Yeni asgari ücret açıklandı (2024 asgari ücret zammı belli oldu)”, 27.12.2023, 19:45, Son Güncelleme: 28.12.2023, 03:04; https://www.ntv.com.tr/ntvpara/yeni-asgari-ucret-aciklandi-2024-asgari-ucret-zammi-belli-oldu,H-N-WQ3_S0KkWZs6LIPHIQ

Sonuç olarak, Bakanlığın Reşat Moralı Toplantı Salonu'nda düzenlenen toplantıda, ilk haberlerde yeni asgari ücretin Cumhurbaşkanı'nca yapılacağı bildirilen duyurusunu, belki de talimat üzerine, yetkili olan Komisyon Başkanı Mehmet Baş değil ÇSG Bakanı Vedat Işıkhani yaptı. “Uzlaşmazsak o masada yer almayız diyen Türk-İş Genel Başkanı ve Komisyon üyelerinin de bulunduğu törende, Bakan, izleyen cümlelerinde artış oranlarını da vererek, asgari ücreti şu cümleyle kamuoyuna duyurdu:

“1 Ocak 2024 tarihinden itibaren geçerli olacak net asgari ücreti 17 bin 2 lira olarak belirlemiş bulunuyoruz.”³³

Böylece Perşembe'ye bırakılmadan Çarşamba öğleden sonra 15:00 dolaylarında, karşı çıkacağı anlaşıldığından olsa gerek, Türk-İş ziyaretiyle başlayan 2013 Aralık asgari ücretin belirlenmesinin “rüzgar gibi geçen” Üçüncü Perdesi, “rakam”ın saat 19:00 ile 20:00 arasında kamuoyuna duyurulmasıyla kapandı. Süreç, beş saat dolayında bir süre içinde tamamlanmış oldu!

Komisyon'un 9,5 günden beri belirlenmeyen ve resmî çağrısı yapılmayan “sözde” üçüncü toplantısını bu sürenin hangi saat ve dakikasına sığdırdığını kestirebilmek hiç de güç olmasa gerek! Dörtlü toplantıda fiilen belirlenen asgari ücret tutarının “Komisyon'un kesin kararı”na dönüştürülmesi için de çok kısa bir süre yeterli olabilirdi. Çünkü Komisyon'un, ne görüşüp tartışacağı bir sorun kalmıştı ortada, ne de fiili kararı yasallaştırmak için toplantı ve karar yetersayılarının karşılanması güçlüğü!..

Yukarıda değindiğim 27 Aralık günlü kaynaklarda belirtilen “güncelleme saatleri” göz önüne alındığında,^{34, 35} anımsadığım kadarıyla, Bakan'ın duyuru ve açıklamalarını 19:00 ile 20:00 sularında yapmıştır.

Türk-İş, asgari ücretin belirlenmesi ve konuşmalar ile ilgili haberi web sayfasına ertesi gün 28 Aralık Perşembe günü koydu. Ama Bakanlığın 27 Aralık'taki haberinde olduğu gibi saatini belirtmedi; ertesi gün konulduğundan, önemi de yoktu gereği de artık!

Işıkhani açıklamasında, “bizden haber bekleyin” diyerek süreci 9,5 gün durdurup askıya aldığını unutarak, paydaşların “olumlu ve makul yaklaşımlarıyla ortak bir mutabakat zemininde yürüt(üldüğünü)” ileri sürdü ve bu nedenle kendilerine teşekkür ettiğini belirtti. Ama, “**Elbette en büyük teşekkürü**” **Cumhurbaşkanı'na yaptığını da ekledi.** Nedeni, “güçlü iradeleri ve ortaya koydukları vizyonla hiçbir vatandaşımızı enflasyona ezdirmeme ve işçiyi de işvereni de istihdamı da aynı anda koruma kararlılığımıza **liderlik et(miş)**” olmasıydı.³⁶

https://ankahaber.net/haber/detay/2024_yili_asgari_ucreti_17_bin_2_tl_olarak_aciklandi%E2%80%A6_turk_is_bas_kani_atalay_talebimiz_18_bin_liraydi_yilda_iki_kere_muzakerenin_yapilmasiydi_herkes_iki_dakika_dusunsun_bu_ucretle_gecinilebilir_mi_164029; 27.12.2023, **20:41**

“Asgari ücret belli oldu!”, 27 Aralık 2023 **19:38**, Son Güncelleme: 27 Aralık 2023, **20:25**;
<https://www.ajanshaber.com.tr/asgari-ucret-belli-oldu-haber-514624>

³³ Açıklamayla ilgili haberlerden yalnızca resmî olan ikisini vermekle yetiniyorum:

“2024 Yılında Uygulanacak Yeni Asgari Ücret 17 Bin 2 TL Olarak Belirlendi”, 27 Aralık 2023, Çarşamba,
<https://www.csgeb.gov.tr/haberler/2024-yilinda-uygulanacak-yeni-asgari-ucret-17-bin-2-tl-olarak-belirlendi/>;

“Asgari Ücret 2014 Yılı İçin 17 Bin 2 Lira Olarak Belirlendi”, Ankara, 27.12.2023,
<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/asgari-ucret-2024-yili-icin-net-17-bin-2-lira-olarak-belirlendi/3094041>

³⁴ “Asgari ücrette kritik görüşme”, 27.12.2023, **15:59**, Son Güncelleme: 27.12.2023, **17:05**, Haberler, NTV Haber;
https://www.ntv.com.tr/ntvpara/asgari-ucrette-kritik-gorusme,OAnvNH_2yEmlxTXbtsLPHA

³⁵ “Asgari ücrette düğüm çözülüyor”, Giriş: 27.12.2023, **11:35** Güncelleme: 27.12.2023, **17:09**, Kaynak: İHA;
<https://www.birgun.net/haber/asgari-ucrette-dugum-cozuluyor-493875>;

Belirmek isterim ki bu alıntının sonuna, unutulduğunu düşündüğüm “değil” sözcüğünü ben ekledim. Çünkü Türk-İş'in yukarıda aktardığım 27 Aralık günlü açıklamasına göre Atalay, “Komisyon'un yapısının adil *olmadığını* belirt(miştir).” (“Toplum Memnun Edecek Rakam Olursa Varız”, 27 Aralık 2023, <https://www.turkis.org.tr/toplumu-memnun-edecek-rakam-olursa-variz/>)

³⁶ Aynı kaynak.

Bu sözleriyle Işıkhan da selefi gibi, Cumhurbaşkanı'nın asgari ücret sürecindeki etkin ve fiili rolünü bir kez daha açıkça vurgulamış, ama aynı zamanda itiraf etmiş oldu. Kullanmış olsam da "itiraf", gizlenmediği için yerinde bir tanım sayılmayabilir. "Doğrulamak", daha uygun bir tanımlama olabilir.

Altını çizmek isterim: Web sayfasındaki haberin asgari ücret tutarının açıklandığı ilk paragrafının ilk cümlesi, "**Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun 2024 yılı için yeni asgari ücret rakamının belirlenmesi amacıyla yürüttükleri çalışmaların ardından**" sözleriyle başlar.³⁷ Ancak buna karşın, **ne Komisyon'un toplantı yaptığından ne asgari ücret kararının üçüncü toplantıda Komisyon'ca belirlendiğinden, ne de kararın oyçokluğuyla alındığından söz edildi.**

Işıkhan, örneğin yukarıda aktardığım tek cümlesini "... belirlemiş bulunuyoruz" sözcükleri yerine, "Komisyon'umuzca belirlenmiş bulunmaktadır" diyerek bitirebilirdi örneğin! Bitirmesi de gerekirdi, çünkü Komisyon almadığı kararı yeter sayıyı sağlayarak imzalamış olsa da, Bakan imzalayanlar arasında ne "üye" ne de "Başkan" sıfatıyla vardır.

Nitekim, açıklaması sırasında Bakan, Komisyon sözcüğünü, yalnızca üç kez ve sonuncu anlatımında, ama üçüncü toplantıdan değil genel bir dille "Komisyon toplantılarından" söz ederken, aşağıdaki anlatımlarında kullanmıştır:³⁸

- "... bir sosyal koruma ücreti olan asgari ücretin, çalışma hayatındaki ücret politikalarının en alt sınırını temsil ettiğini hatırlatarak, "**Komisyonun nihai hedefi** tüm tarafların görüşlerini, taleplerini ve mevcut sosyo-ekonomik koşulları gözетerek bu sınırı belirlemektir."
- "... ve **komisyon üyelerine teşekkür ediyorum.**"
- "... ve **komisyon toplantıları neticesinde belirlenen yeni miktarın** başta asgari ücrete tabi olan çalışanlarımız ve aileleri olmak üzere tüm vatandaşlarımızı memnun edeceğine inanıyorum."

Bu "çoğul" anlatım, biçimsel olarak yanlış değildi. Komisyon iki toplantı yapmıştı çünkü!

Ama Resmî Gazete'deki kararda, toplantı sayısının "üç" olduğunun belirtilmesi unutulmadı hiç değilse!

b. Türk-İş'in Özetlediği Haber ve Atalay'ın Açıklamaları

Belirttiğim gibi Türk-İş, kararın açıklanmasıyla ilgili haberi, altında Komisyon adı ile 27 Aralık 2023 tarihinin yazılı olduğu fotoğrafın³⁹ yalnızca Işıkhan ile sağında Atalay ve solunda Akkol'un bulunduğu bölümüyle, ertesi gün 28 Aralık'ta web sayfasına koymuştu.⁴⁰ Her zamanki gibi, bu haberin de saati verilmemişti. Ama haber, ağırlıklı olarak Atalay'ın açıklamalarına yer vermiş olmakla birlikte, Bakanlık sayfasında yer almayan bazı "ince" ayrıntılar içermesi nedeniyle önemlidir.

Türk-İş'in açıklamasında, önce karara karşı çıkıldığı, "muhalefet şerhi koydu" denilse de herhangi bir gerekçe içermeyen ve özellikle, yazılı bir metin olarak karara eklendiği anlamına da gelmeyen şu cümleyle belirtildi:

³⁷ Bu sözlerde, açıklamaya gerek görmeksizin, bir düzeltme yapmadan geçemeyeceğim:

"... Komisyonu'nun ... yürüttükleri çalışmaların..." değil "... yürüttüğü çalışmanın..." denilmesi gerekirdi.

³⁸ "2024 Yılında Uygulanacak Yeni Asgari Ücret 17 Bin 2 TL Olarak Belirlendi", 27 Aralık 2023, Çarşamba, <https://www.csgb.gov.tr/haberler/2024-yilinda-uygulanacak-yeni-asgari-ucet-17-bin-2-til-olarak-belirlendi/>

³⁹ Önemle belirtiyim: Makalede yer verdiğim Komisyon'un Türk-İş'i temsil eden üyelerin de bulunduğu fotoğraf, altındaki kaynaklarda da belirttiğim gibi, ÇSG Bakanlığı'nın web sayfasından alınmıştır.

Bu arada, özellikle eklemek isterim: Gerek Bakanlığın gerekse Türk-İş'in web sayfalarına, açıklamanın ertesi gün erişmişim.

⁴⁰ "2024 Yılı Asgari Ücreti Net 17 Bin 2 Lira Olarak Açıklandı", 28 Aralık 2023, Arşiv, Genel, Manşet, <https://www.turkis.org.tr/2024-yili-asgari-ucet-17-bin-2-lira-olarak-aciklandi/>

"Milyonların Beklediği Haber! Yeni Asgari Ücret Açıklandı!", Yayınlanma: 28 Aralık 2023 Perşembe 07:04, <https://halktv.com.tr/ekonomi/son-dakika-milyonlarin-bekledigi-haber-geldi-yeni-asgari-ucet-aciklandi-793230h>

“Asgari Ücret Tespit Komisyonu’nun işveren-devlet kesimi temsilcilerinin *oy çokluğu* görüşüyle belirlenen 2024 yılı asgari ücrete, komisyonda işçi kesimi adına görev yapan **(TÜRK-İŞ) temsilcileri muhalefet şerhi koydu.**”⁴¹

Karara konulan “muhalefet şerhi” konusunda, Atalay’ın açıklamalarının ilk bölümünde; Cumhurbaşkanı’yla yapılan “toplantı”dan, ama olması gereken “Komisyon toplantısı”ndan değil “AKP Genel Merkezi’ndeki dördü toplantı”dan ve özellikle süresinden, Türk-İş’in önerdiği ve “nihayet” açıkladığı “rakam”, yani asgari ücret tutarı ile yılda iki kez görüşme yapılmasından söz ediliyordu. İşverenlerin, işçilere asgari ücret üstünde ücret vermemelerinden yakınıyor, asgari ücretin yılda iki kez belirlenmesini istemelerinin nedeninin de “enflasyon” olduğunu belirtiyordu:

“Sayın Cumhurbaşkanımıza da toplantıda ifade ettim, **TÜRK-İŞ’in talebi 18 bin liraydı, yılda iki kere bu müzakerenin yapılmasıydı.** Pazardaki, marketteki fiyat dursun da asgari ücreti konuşmanın bir anlamı yok. Maalesef fiyat artışları ortada. Onun için ‘18 bin lira talep ediyoruz, yılda 2 kere olsun’ dedik.” (...)

“**Maalesef işverenlerin yüzde 90’ı bu asgari ücretin üstünde bir ücret vermiyor.** İnsanlara ‘bu ücret ile geçinin’ diyorlar. Herkes bir, iki dakika düşünsün, bu ücret ile geçinilebilir mi? **Bu enflasyon bir an evvel dursun,** bu asgari ücret pazarlıklarının da bu derece olmasına gerek yok. Ama enflasyon durmadığı müddetçe, yılda bir kere belirlenecek asgari ücretle milletin talebini yerine getiremeyiz. Sayın Bakanım, ben burada bir daha bu rakama katılmadığımızı ifade etmek istiyorum, muhalefet şerhi koyacağız.”⁴²

İşçilerin anlayacağı bir dille yapılan bu açıklamadan anlaşılıyordu ki, Türk-İş temsilcilerinin karara koyduğu “muhalefet şerhi”nin iki temel nedeni vardı: önerilen 18.000 TL’nin kabul edilmemesi ve kararın “yıllık” olması.

Kanımca, Türk-İş’in yaptığı açıklamanın en önemli bölümü şu cümledir:

“**Taraflar olarak,** bugün Cumhurbaşkanı Recep Tayyip **ERDOĞAN başkanlığında yaklaşık 2,5 saatlik toplantı yaptıklarını belirten Atalay,** TÜRK-İŞ olarak talep ettikleri rakamı o toplantıda taraflara ilettiklerini söyledi.”

Bu cümlenin önemi, Türk-İş’in asgari ücret talebinin “18.000 TL” olduğunu ilk kez açıkladığı AKP Genel Merkezi’nde yapılan toplantı, şu üç nedenle önem taşımaktadır:

- 1) Toplantı, Cumhurbaşkanı’nın Başkanlığında yapılmıştır;
- 2) Toplantıya “Taraflar” katılmıştır;
- 3) Toplantı yaklaşık 2,5 saat sürmüştür.

Bu konuda, Türk-İş Genel Başkanı’na yönelteceğim tek bir soruyla görüşümü belirtmek isterim:

Bu toplantının, ÇSG Bakanlığı’na üçüncü ve karar toplantısı için çağrıda bulun(ul)ması gereken Komisyon’un yasal Başkanının başkanlığında yapılması gerekmez miydi?

Yineleyerek anımsatmak gerekirse, 27 Aralık Çarşamba günü öğleden sonra Bakan Işıkhân’ın Atalay ve Akkol ile yaptığı ikili görüşmelerin ardından, Külliye’den AKP Genel Merkezi’ne gelen Cumhurbaşkanı’nın Başkanlığındaki toplantı “Taraflar”ın katılımıyla gerçekleşmiştir. “Taraflar”dan amaç, “dördü” toplantıdan söz edildiğine göre, katılanlar Komisyon’un üç kanadının tüm üyeleri

⁴¹ Aynı kaynak.

⁴² Aynı kaynak ve ayrıca bkz.:

“Asgari Ücret 2014 Yılı İçin 17 Bin 2 Lira Olarak Belirlendi”, Ankara, 27.12.2023,

<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/asgari-ucret-2024-yili-icin-net-17-bin-2-lira-olarak-belirlendi/3094041>

“Yeni asgari ücret belli oldu”, Kaynak AA Haber, Giriş 27.12.2023 **18:47**, Son Güncelleme 27.12.2023, **22:44**;

<https://www.trthaber.com/haber/gundem/yeni-asgari-ucret-belli-oldu-824290.html>

“2024 asgari ücret zammı belli oldu! İşte zam oranı...”, 27.12.2023, **19:51** | Son Güncelleme: 27.12.2023, **20:46**;

https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/genel-haberler/son-dakika-asgari-ucret-aciklandi_ID1478916/

değil, her birinin yasal heyet başkanları olmak gerekir kuşkusuz. Bakan Işıkhhan ise, devlet kanadının yasal temsilcisi olan Komisyon Başkanı yerine, “fiili Komisyon Başkanı” gibi toplantıya katılmıştır. “Komisyon toplantısı” olmadığı için, bunun hukuksuz olmadığı düşünülebilir belki? Ama asgari ücret tutarının *fiilen* bu toplantıda belirlendiğini asla unutmamak gerekir.

Ummak isterim ki bu toplantıda, aslında artık hiç de gerek kalmamış olmasına karşın hukuksuzluğa, Komisyon’un tüm üyeleriyle ve üstelik Bakan’ın da katılımıyla Cumhurbaşkanı’nın Başkanlığında toplandığı bir boyut kazandırılmış olmasın!

Türk-İş’in açıklamasından çıkarılabilecek bir başka önemli ayrıntı, dördü toplantının, Türk-İş’in “rakamı” açıkladığı ama kabul edilmediği ve asgari ücretin bunun altında ve yıllık bir “rakam” olarak belirlendiği bir toplantı olmasıdır.

2,5 saat süren bu toplantıdan sonra, yapmışsa eğer, Komisyon’un toplanmış olmasının ne önemi ne de değeri vardır!

Türk-İş, yaptığı açıklamanın ilk paragrafında, başka haberlerde rastlamadığım yapıldığı saati de vererek Komisyon’un AKP Genel Merkezi’ndeki dördü toplantıdan sonra, 2024’te uygulanacak asgari ücreti belirlemek için Bakanlıkta toplandığını şu cümleyle belirtmiştir:

“Asgari Ücret Tespit Komisyonu 2024 yılı asgari ücret zammını belirlemek için yürüttüğü çalışmaların ardından yeni asgari ücreti belirlemek üzere 27 Aralık 2023 Çarşamba günü saat 19:30’da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nda toplandı.”

Tek cümlelik bu önemli açıklamadan, Komisyon toplantısının AKP Genel Merkezi’nde değil, Işıkhhan’ın kararı açıkladığı ÇSG Bakanlığı’nda yapıldığını öğreniyoruz. Komisyon, Cumhurbaşkanı Başkanlığında AKP Genel Merkezi’nde yapılan 2,5 saatlik toplantının ardından saat 19:30’da toplanmıştır. Ama ne kadar sürdüğü belirtilmemiştir! Çünkü “fiili karar” zaten 2,5 saatlik dördü toplantıda alınmıştır!? Aslında Komisyon’un toplantı süresinin önemi de yok! Üçüncü toplantının **biçimsel işlevi**, olsa olsa, Atalay’ın dördü toplantıda alındığını ve “muhalefet şerhi” koyacaklarını belirttiği fiili kararın imzalanması formalitesinin yerine getirilmiş, fiili kararı yasallaştırmış olmaktan ibarettir.

c. Akkol’un Açıklamaları

Basında erişebildiğim haberlerde, Cumhurbaşkanı’nın Külliye’de yada geçtiği AKP Genel Merkezi’nde Akkol ile de “ikili görüşme” yapıp yapmadığı konusunda herhangi bir bilgiye rastlamadım. Sanıyorum, “dördü görüşme” nedeniyle buna gerek görülmemiştir.

Basında erişebildiğim haberlerde ÇSG Bakanı’nın TİSK Yönetim Kurulu Başkanı **Ö. B. Akkol** ile görüştüğü konusunda herhangi bir bilgiye rastlamadım. Ancak TİSK web sayfasında tarih belirtilmemekle birlikte, yapılan basın açıklamasının başlık ve içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla Işıkhhan, Cumhurbaşkanı ile yapılan dördü görüşme öncesinde Akkol ile görüşmüş değildir.

Akkol’un, Aralık 2023 süreciyle ilgili görüş ve değerlendirmelerini sonuçlanmasından sonra yaptığını, “tarihsiz” basın açıklamasının ilk cümlesindeki “Zorlu bir süreci geride bırakıyoruz” sözlerinden anlaşılmaktadır. Ardından, “Süreç boyunca, dengeli ve sosyal tarafların tümüne fayda sağlayacak bir asgari ücret belirlenmesinin önemini aktardık(larını)” belirtti. “Tüm paydaşlarımızın faydası için azami çaba gösterdik. Pozitif mesajlarla ülkemiz çalışma hayatına katkı sunmaya gayret ettik” diyerek sürdürdüğü açıklamasında, TİSK’in yaklaşımını yineledi. “Devlet, işçi, işveren ayırımına karşı oldu(klarını)” vurgulayan Akkol, sürecin tam uzlaşmayla sona ermemiş olmasına değindi, ama bunun asgari ücretle sınırlı olduğunu da şu cümleleriyle belirtti:

“İşçi-işveren-devlet bir ailedir. Bazen tüm konularda anlaşılır. Bazen de anlaşmazlıklar olabilir. Esas olan ailenin birlik ve beraberliğidir. **Bugün bazı görüş ayrılıkları olmuş olabilir ama yarın başka konularda yine mutabakatlar sağlanacaktır.** Bu masadan kalkıp,

çalışma hayatının diğer odak alanları için yeni masalara oturacağız. Oralarda anlaşmalar sağlayacağız. **Kutuplaşmak, ayrılmak, çatışmak bu aileye yakışmaz.**"⁴³

Akkol konuşmasında, ÇSG Bakanı Işıkhan gibi, "Üretim, istihdam, ihracat performansımızı ve rekabetçiliğimizi korumak için **sağlanan asgari ücret desteği için**" **Cumhurbaşkanı ile Bakana teşekkür etti.** İzleyen dönemde TİSK'in odaklarını da şöyle sıraladı: Enflasyonla mücadele, alım gücünün korunması ve artırılması, vergi, istihdam kolaylıkları gibi çalışma hayatının diğer konuları.

d. Cumhurbaşkanı'nın Kutlaması

Cumhurbaşkanı Erdoğan bu kez, Çarşamba öğleden sonrasında olağandışı bir hızla başlatılıp sonuçlandırılan asgari ücret sürecinin başlarında basında yer alan haberlerde belirtilenin tersine, asgari ücretin kamuoyuna duyurulması görevini ÇSG Bakanı Işıkhan'a bıraktı. Neden(ler)i konusunda herhangi bir görüşe rastlamadım. Kararın "oybirliği" ile alınmamış olması, akla ilk gelebilecek olasılıktır. Ama, kararın yine "oyçokluğu" ile alındığı önceki süreçlerden birinde, bir önceki ÇSG Bakanı Vedat Bilgin ile TİSK Yönetim Kurulu Başkanı Ö. Burak Akkol eşliğinde, hukuksuzluk içeren bir cümleyle, "**Aramızda mutabık kaldık. Öyle değil mi?**" diyerek kararı açıklamıştı...

Kamuoyuna duyuruyu ÇSG Bakanı Işıkhan'ın yaptığı basın toplantısında ise, karşıoy kullanmış olsa da sanıyorum Bakanın ricası üzerine katılan ve konuşma da yapan Ergün Atalay vardı.

Cumhurbaşkanı, kutlama mesajını sosyal medya hesabından yaptı. Mesaj, herhangi bir değerlendirme içermiyordu. 27 Aralık öğleden sonra akşam saat 7:56'da yapılan sosyal medya paylaşımı, kısaydı ve resmî bir dille kaleme alınmıştı:

"2024 yılında asgari ücret, % 49 artışla net 17.002 TL olarak uygulanacaktır.

Ülkemize ve milletimize hayırlı olsun."⁴⁴

Kanımcıca bu paylaşım, hiç değilse üstü kapalı olarak, kararın oybirliğiyle alınamamış olmasını yansıtır bir nitelik taşımaktadır.

4. Karşıoy'lu Ama Karşıoy Gereksiz Karar ve Yayınlanması

Bakan Işıkhan'ın işçi ve işveren kanatlarının Komisyon heyeti başkanlarıyla yaptığı ikili görüşmeler ile Cumhurbaşkanı başkanlığında Bakanlık'ta değil AKP Genel Merkezi'nde yapılan dörtlü görüşmenin ardından, akşam saatlerinde canlı yayında kamuoyuna duyurulan asgari ücret kararı, üç gün sonra 30 Aralık 2023'te yayımlandı.

Resmî Gazete'de, kabul tarihinin 27.12.2023 olduğu belirtilen asgari ücret kararının sayısı **2023/2'**dir. Bundan anlaşıldığına göre Komisyon, Aralık 2023 asgari ücret sürecinde yalnızca 2 karar almıştır. Eğer bu saptama doğruysa, ki öyle olması gerekir, Komisyon'un Sekreterlik hizmetlerini yürütmekle görevli ÇSG Bakanlığı'na yanıtlanması gereken şu soruyu yöneltiyorum:

"Açıklanan 2 sayılı bu karardan önce alınan **1 sayılı kararın tarihi ve konusu nedir?**"

⁴³ "Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Burak Akkol 2024 Yılı İçin Asgari Ücretin Belirlenmesinin Ardından Bir Açıklamada Bulundu", [https://www.tisk.org.tr/haber/804/turkiye-isveren-sendikaları-konfederasyonu-\(tisk\)-yonetim-kurulu-baskani-ozgur-burak-akkol-2024-yili-icin-asgari-ucretin-belirlenmesinin-ardindan-bir-aciklamada-bulundu.html](https://www.tisk.org.tr/haber/804/turkiye-isveren-sendikaları-konfederasyonu-(tisk)-yonetim-kurulu-baskani-ozgur-burak-akkol-2024-yili-icin-asgari-ucretin-belirlenmesinin-ardindan-bir-aciklamada-bulundu.html)

"Asgari Ücret 2014 Yılı İçin 17 Bin 2 Lira Olarak Belirlendi", Ankara, 27.12.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/asgari-ucret-2024-yili-icin-net-17-bin-2-lira-olarak-belirlendi/3094041>

⁴⁴ "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Yeni Asgari Ücret Ülkemize ve Milletimize Hayırlı Olsun", Ankara, 27.12.2023, <https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-yeni-asgari-ucret-ulkemize-ve-milletimize-hayirli-olsun/3094054>

https://ankahaber.net/haber/detay/erdogan_2024_yilinda_asgari_ucret_yuzde_49_artisla_net_17_bin_2_tl_olarak_uygulanacaktir_ulkemize_ve_milletimize_hayirli_olsun_164034

"Asgari ücret belli oldu!", 27 Aralık 2023 **19:38**, Son Güncelleme: 27 Aralık 2023, **20:25**; <https://www.ajanshaber.com.tr/asgari-ucret-belli-oldu-haber-514624>

Kararda, öncekilerdeki “alışıldık” anlatımla, 4857 sayılı İş Kanunu ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin ilgili maddeleri gereğince, “iş sözleşmesiyle çalışan ve bu kanunun kapsamında olan veya olmayan her türlü işçinin asgari ücretini tespit etmekle görevli Asgari Ücret Tespit Komisyonunun **11 Aralık’ta başladığı çalışmalarını 27 Aralık’a kadar sürdürdüğü** belirtildi.”

27 Aralık öncesinde iki resmî toplantı yapıldığına göre, sürecin bu aşaması öncesinde iki karar alınmış olması gerekmez mi? Yoksa bu aşamada, 11 ve 18 Aralık toplantıları için tek karar mı alındı? Öyle ise, neden 18 Aralık’ta üçüncü toplantı kararı alınmadı ve “fiili askı” uygulandı?

Yayınlanan kararda, “**Yapılan üç toplantı sonucunda**”, önceki kararlarda da sıralanan şu dört madde yineleni:

- 1) Asgari ücretin “milli seviyede tek asgari ücret” olarak saptandığı;
- 2) İşçinin bir günlük normal çalışma karşılığı asgari ücretinin 1 Ocak-31 Aralık 2024 arasında 666 lira 75 kuruş olarak belirlen(dığı);
- 3) “Asgari ücret desteğinin 2024 yılı Ocak ile Aralık döneminde 700 lira olarak sürdürülmesi için desteğin kapsamı ile usul ve esaslarının yeniden belirlenmesinin önerilmesi”;
- 4) (İş bu) kararın 1 Ocak 2024’te yürürlüğe girmek üzere Resmî Gazete’de yayımlanması.”

Kararın, “işçi temsilcilerinin muhalefetine karşılık **oy çokluğuyla**” alındığı da bildirildi.

Her zaman olduğu gibi önceki karar metinlerinde güncelleme yapılarak hazırlanan karar konusunda, açıklandığı akşam saatlerine değin Komisyon’dan ve toplantısından söz edilmediğine göre, yukarıdakinin yanı sıra Bakanlığın aşağıdaki ikinci soruya da yanıt vermesi gerekir:

Yapıldığı ileri sürülen üç toplantıdan üçüncüsünün tarihi ve özellikle saati nedir?

Sorulara, kaçınılmaz olarak aşağıdaki üçüncüsünü de ekliyorum:

Resmî Gazete’de Komisyon “karar sayısı”nın “2”, Komisyon toplantı sayısının ise “3” olarak belirtilmiş olması çelişkili değil midir? Komisyon, toplantılardan biri için karar almadı mı yoksa?!

Bu soruyu ekledim ama, yanıtını hiçbir zaman alamayacağımı bilmiyorum değilim!⁴⁵

Bunu bir “çağrı” olarak değerlendirip, bir “sürpriz” yapılırmı bilmem!

Değirmek istediğim bir sorun daha vardır:

Kararın, duyurulmasının üçüncü gününde yayınlanmış olmasını, Türk-İş’in web sayfasına koyduğu haberde belirttiği “muhalefet şerhi”nin gönderilmesinin beklenmesinden kaynaklanmış olabileceğini düşünmüştüm ilk ağızda. Ergün Atalay’da, basın toplantısında muhalefet şerhlerinin olduğunu Bakan’a anımsatmıştı. Ama yayınlanan kararda, bu kez de muhalefet şerhi yoktu. Karar katılmayan Türk-İş, yine Yönetmeliğin “... **isterse** katılmama gerekçesini belirtir” diyen kuralının tanıdığı takdir” olanağından yararlanarak karşıoy gerekçesini karar metninde belgelemekten kaçınmıştır. Sözel olarak dile getirildiği, pratik bir yararı bulunmadığı vb. nedenlerle gerek görülmediği için yazılmamış olabilir mi? Öyleyse eğer bunun anlamı, hem asgari ücretle ilgili biricik İş Hukuku ve Sosyal Politika kurumunun, hem de üstlenilen sorumluluğun önem ve değerinin yeterince anlaşılmamış olmasıdır.

Aralık 2021’de başlayan “yarı yıllık” asgari ücret süreçleri ile Aralık 2023’teki “yıllık” süreçte, beş karardan oyçokluğuyla alınan üçünde gerekçeli karşıoy yazıları yoktur ne yazık ki!

⁴⁵ Kararın açıklanmasının ertesi gün yayınlanan bir haberde, 11 ve 18 Aralık’ta yapılan iki toplantının birer cümleyle anımsatıldığı, ama üçüncüsünden söz edilmeyen şu ilk satır alıyordu:

“Asgari Ücret Tespit Komisyonu bu ay iki kez toplanmıştı.”

“Asgari ücret zammı 2024 belli oldu: Yeni asgari ücret ne kadar oldu, yüzde kaç arttı? Zam ne zaman geçerli olacak? (Net-brüt asgari ücret güncel zam oranı)”, Yunus Karabulut, 28.12.2023, 09:28; <https://www.ntv.com.tr/galeri/ekonomi/asgari-ucret-zammi-2024-yeni-asgari-ucret-ne-kadar-oldu-yuzde-kac-artti-net-brut-asgari-ucret-zam-orani,Rvc819diNUylnTZPcQKMxg/7BPDATU4nUaf9h6PXgsbUg>

5. Değerlendirme ve Gerçekleşmeyecek Bir Öneri

Evet, Aralık 2023 süreci de öncekiler gibi, hatta daha fazlasıyla ve bütünüyle, eksiksiz bir “tiyatro”dur!

Senaryosu, yürürlükteki kurallara karşın, Bakanlıkta ve özellikle Külliye’de yazılmıştır. Komisyon’u işlevsizleştiren benzersiz hukuksuzluklarla doludur.

Sahneleri; öncekilerde de olduğu gibi, sırasıyla Bakanlık, Türk-İş Genel Merkezi, Külliye, AKP Genel Merkezi ve yeniden Bakanlıktır!

Oyuncularına gelince, ayrı ayrı sıralamaya hiç de gerek yoktur. Aralık 2021’den Aralık 2023’e değin uzanan iki yıllık dönemde gerçekleştirilen beş asgari ücret sürecinde görüşlerinden, asgari ücret tarihine geçecek özdeyişler de içeren açıklamalarından alıntılar yaptığım kişilerdir.

İlk iki süreçte olup bitenleri, 1890’da “Berlin Konferansı olayı” için kullanılan “tiyatromsu” sözcüğünden esinlenerek değerlendirme yapmak düşüncesi doğmuştu ama, bunu makalelere yansıtma kararını ancak son süreçte verdim. Esin kaynağımı da, önceki makalede belirttim. Hukuksuzluk salgınının her alana ve kuruma bulaşması olgusunu başından beri tüm yönleriyle izlemiş ve bazılarında gazete yazılarında değinmiş olsam da, asgari ücret kurumunda bu boyutlara ulaşmayacağı, yinelenmeyeceği ve normalleştirilmeyeceği konusundaki iyimserlik ve beklentilerim tutmadı!

Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu sürecinin iki perdelik olduğunu yazmıştım ama, “özgün mü özgün” Üçüncü Perdesi de varmış meğer! İkinci Perdesinin zamana karşı yarışarak kapatılmak istenen son kesitinin, tek başına ve bağımsız Üçüncü Perde, hatta bir “oyun” (pièce) olabileceğini kestirememişim!

ÇSG Bakanlığı’nın, Resmî Gazete’deki açıklama ve anlatımlara dayanan yukarıdaki sorulara yanıt vermeyeceğini kestirmek hiç de güç olmadığına göre, örneğin RG’ye salt “yapılan üç toplantı sonucunda” yazılmış olmasına bakarak üçüncü toplantının yapıldığı sonucuna varılabilir mi?

Belki, salt “yapılan üç toplantı sonucunda” denilmiş olmasına bakarak soruya olumlu yanıt verilebilir. Ama öncelikle, “toplantı” kavramından ne anlaşılması gerektiği üzerinde anlaşmak koşuluyla!

Üçüncü toplantı için hiçbir çağrı yapmaksızın, hatta 9,5 gün boyunca ve 27 Aralık öğleden sonrasının akşam saatlerine değin sürdürülen ikili ve dördü görüşmeler süresince, sürecin olağandışı ve olağanüstü bu kesitinde yayınladıkları haberleri güncelleyerek kamuoyunu bilgilendiren yazılı ve görsel basında üçüncü toplantıya ilişkin hiçbir bilgi yer almadığına göre, Resmî Gazete’ye “üç toplantı” yazılmış ve böylece de üçüncü toplantının yapıldığının varsayılmış olmasının, gerçekte Komisyon’un fiilen lağvedilmiş, varlığının ise salt biçimsel bir “görüntü”ye dönüştürülmüş olduğunun tescilinden başka anlamı yoktur. “Toplantı yapıldı” denilmiş ve kararın da gerekli yetersayının varlığını gösterecek biçimde imzalanmış olması, biçimsel “formalitelere” yerine getirildiğinin inandırıcılıktan uzak bir kanıtı sayılabilir ancak. Ama buna yönelik söz ve görüşler, asgari ücret kararının ne 27 Aralık Çarşamba öğleden sonrasında başlatılan görüşme trafiğinin ikinci evresi olan dördü görüşmede alındığı, ne de oybirliği sağlanamadığından kamuoyuna duyurulmasının ÇSG Bakanı’na bırakıldığı gerçeklerini örter, örtebilir. Çünkü unutulmamalıdır ki 9,5 günlük fiili askı süreci, Komisyon’un üçüncü toplantısından söz edilmeksizin geçmiştir. Hatta bu süre içinde, bir karar alındığı değil alınmadığı açıkça belirtilmiştir. Bakan’ın açıkladığı karar için toplantı yapılmış olabilir. Bakanlığın web sayfasındaki tarihin de belirtildiği fotoğrafın amacı da budur. Tüm bunlar, toplantıya katılan Komisyon üyelerinin işlevinin, özgürce görüşüp tartışmadıkları kararı imzalamaktan ibaret olduğu gerçeğini gizleyemez.

Dolayısıyla, yanıt bekleyen sorular vardır. Bazıları şunlardır:

27 Aralık Çarşamba öğleden sonrasında “rüzgâr gibi geçen” süreçte, Komisyon’a toplantı çağrısı yapıldı mı? Tartışmadıkları ve almadıkları karara imza atacak Komisyon üyeleri neredeydi? Üç

kanadın temsilcileri, kendi evlerinde mi (kuruluşlarında mı) idiler? Yoksa, sürecin sürdürüldüğü, sahnenin değiştirildiği yerlerde mi? Yani sırasıyla Külliye’de mi, AKP Genel Merkezi’nde mi, yoksa ÇSG Bakanlığı’nda mı idiler?

Aralık 2023 sürecinin ayrıntılı biçimde inceleyip değerlendirdiğim bu sonucu, ancak fiili Talimat Hukuku’nun uygulanmasıyla başarılabilirdi kuşkusuz! Aralık 2021’den beri olduğu gibi, bu kez de aynı başarı gösterilmiştir!

Sözün kısası, **“Perşembe’ye gelinmesi”ne bile gerek kalmadan, Çarşamba’nın gelişi” yarım gün içinde hem gerçekleştirilmiş hem de sonuçlandırılmıştır!**

Öyleyse özdeyişi, bundan böyle “Perşembe’nin gelemeyişi” diyerek başlatıp, bu tarihsel Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu’na uyarlamam gerekmez mi?!

Bu noktaya gelinmesindeki ortak başarı (!), öncelikle ve özellikle Bakanlık ve Türk-İş’indir. Çünkü Bakanlık, 18 Aralık’tan beri, yani toplantı yapılmaksızın geçen 9,5 günden beri “haber bekleyin, üçüncü toplantı tarihini bildireceğiz” diyerek Komisyon’un çalışmasını askıya almıştır. Ve çünkü Türk-İş, karara karşı çıkmış olsa da, “görüşüp gününü bize bildirecekler” diyerek “Komisyon’u fiilen yok sayan” bu anlayış ve uygulamaya direnmeyip katılmıştır.

Sürecin bu “en kısa” kesitini, Bakan Işıkhan’ın Türk-İş ziyaretiyle başlayan öyküsünü, aktörlerinin yukarıda aktardıklarımın yanı sıra, kazandığı olağanüstü ivmenin saat ve dakikalarına da odaklanmaya çalışarak, yine yalnızca basında yer alan haber ve açıklamalarla anlamaya ve anlatmaya çalıştım.

Makalenin ilk bölümünde olduğu gibi, gerek Bakan’ın gerekse Türk-İş Genel Başkanı’nın açıklamalarında belirttikleri görüşlerin yanı sıra, asgari ücret rejimiyle ilgili yürürlükteki sınırlı kurallarda belirtilmeyen, hukuksal boşlukların bulunduğu ve erişebildiğim kadarıyla öğretilen tartışılmayan bazı noktalarla ilgili görüş ve yorumlarımı da belirttim...

“Çözüm nedir?” sorusuna gelince; şimdilik, incelediğim beş sürece dayanarak, ama aslında çözüm olmadığını bildiğimi de baştan belirterek vereceğim yanıt şudur:

İki yıldan beri sahneye konulan Asgari Ücret Tiyatrosu’na son verilmelidir artık!

Verilmeyecekse ve verdirilemeyecekse, gelecek süreçlerde de sahnelenmesi sürdürülecekse eğer, hiç değil se senaryosu bu tiyatroya, özellikle Aralık 2023 sürecinin “rüzgâr gibi geçen” bu kesitine uyarlanmalı, uydurulmalıdır!

Çizelge
Aralık 2023 Asgari Ücret Tiyatrosu
İkinci Perde'nin Sonları ve Öngöremediğim Üçüncü Perde
Perşembe'nin Gelemeyişinin Çarşamba Öğleden Sonrasında Belli Olması

<i>Komisyon'un Birinci Toplantısı Öncesi (29.09.2023-11.12.2023)</i>				
<i>Komisyon'un Birinci ve İkinci Toplantıları</i>				
Tarihler	YS	GS	Kaynaklar	Açıklamalar ve İçeriği
11.12.23	-	-	ÇSGB, Tİ, vd	Komisyon'un birinci toplantısı (ÇSG Bakanlığı)
18.12.23	-	-	ÇSGB, Tİ, vd.	Komisyon'un ikinci toplantısı (ÇSG Bakanlığı)
<i>İKİNCİ TOPLANTI SONRASI: 25 ARALIK HABERLERİ</i>				
25.12.23	-	-	D	AKP Grup Başkan Vekilinin, "Asgari ücret cuma günü açıklanır diye düşünüyorum" demesi
25.12.23	15:29	15:29	C, E, SCZTV	CB'nin, "Çarşamba günü yapılması beklenen kabine toplantısının ardından, asgari ücreti açıklaması(nın) beklen(mesi)"
<i>İKİNCİ TOPLANTI SONRASI: 26 ARALIK HABERLERİ</i>				
26.12.23	06:39	-	AA / TRT	Asgari ücretin bu (son) hafta belli olacağı haberi
26.12.23	10:00	10:00	HT	Işıkhan'ın, CB'ye bilgi vermesinin ve 3. toplantının yapılmasının beklenmesi
26.12.23	15:59	16:28	NTV, DHA, AA / E, HT, D	Işıkhan'ın, "Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun 3. toplantısı için henüz karar almış değiliz. ... komisyonumuz çalışıyor. ... Ekipler çalışıyor" demesi
<i>İKİNCİ TOPLANTI SONRASI: 27 ARALIK HABERLERİ</i>				
27.12.23	-	-	HALKTV	Işıkhan'ın, "Beştepe'deki toplantı öncesi saat 15:00 sıralarında" Atalay ile bir araya gel(mesi)"
27.12.23	14:30	14:30	H, B	CB'nin, "işçi, işveren ve hükümet temsilcilerini Beştepe'ye davet etme(si) ve saat 16:30'da asgari ücret toplantısının başlayacağı(nın)", ardından 2024 yılı asgari ücretini açıklamasının beklenmesi
27.12.23	15:38	16:38	AA, C, B	Işıkhan'dan "Türk-İş'e Asgari Ücret Ziyareti"
27.12.23	16:12	17:25	HT	Atalay'ın, Işıkhan'la görüşükten sonra, Külliye'ye gitmeden açıklama yapması
27.12.23.	-	-	TRT Haber	CB'nin, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerini kabul etmesinin beklenmesi

27.12.23.	-	-	H	“... taraflar(ın) bugün saat 16:30’da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde görüş(mesinin)” beklenmesi, “ancak henüz resmî açıklama” yapılmamış olması
27.12.23	11:38	16:10	AA / TRT	CB’nin, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerini kabul etmesinin beklenmesi
27.12.23	15:59	17:05	NTV Haber	Beştepe’de (Külliyede) yapılacağı açıklanan toplantının, “Cumhurbaşkanı Erdoğan’la Atalay’ın görüşmesinin AK Parti Genel Merkezi’nde olması(nın) beklen(diğinin)” ve “Bakan Işıkhan’(ın) da burada bulun(duğunun)” açıklanması
27.12.23	17:47	-	HALKTV	“... Beştepe’de toplantı öncesi sürpriz görüşme” yapılması; Bakan, TİSK ve Türk-İş temsilcilerinin katılması
27.12.23	18:47	22:44	AA / TRT	TRT’nin, Anadolu Ajansı kaynaklı haberine göre, duyurunun yapılması
27.12.23	19:30	22:43	D, HALKTV	CB’nin, işçi ve işveren temsilcileriyle yaptığı görüşmenin sona ermesi
27.12.23	19:38	20:25	Ajans Haber	“Asgari ücret belli oldu!” haberinin verilmesi
27.12.23	19:45	03:04	NTV, ANKA, AA, ÇSGB	“Yeni asgari ücret(in) açıklan(ması), 2024 asgari ücret zammı(nın) belli ol(ması)”; açıklamayı Komisyon Başkanı’nın değil ÇSG Bakanı’nın yapması
27.12.23	-	-	27 Aralık günlü tüm haberler	Üçüncü toplantı (?) ve toplantı çağrısı (?) konularında, Türk-İş ziyaretiyle başlayıp kararın duyurulmasıyla sonlanan sürece ilişkin hiçbir haberde hiçbir bilgi verilmemesi
27.12.23	-	7:56*	AA, ANKA	CB’nin, sanırım asgari ücret duyurusunun yapılmasının ardından, sosyal medya hesabından kutlama mesajı yayınlaması
KARARIN YAYINLANMASI: 30 ARALIK				
30.12.23	-	-	RG	2024 yılının tümünde uygulanması öngörülen resmî gerekçeli, ama karşıoy gerekçesiz 17.002 TL tutarındaki asgari ücret kararının RG’de yayınlanması

Kaynaklar: Makaledeki ilgili dipnotlar.

Kısaltmalar:

AA: Anadolu Ajansı; **ANKA:** Anka Haber Ajansı; **B:** Birgün; **C:** Cumhuriyet; **CB:** Cumhurbaşkanı; **D:** Dünya; **DHA:** Demirören Haber Ajansı; **EA:** Ergün Atalay; **E:** Ekonomi; **H:** Hürriyet; **HT:** Habertürk; **İHA:** İhlas Haber Ajansı; **NTV:** NTV Haber Ajansı; **ÖS / PM:** Öğleden sonra; **RG:** Resmî Gazete; **SZCTV:** Sözcü TV; **VI:** Vedat Işıkhan, ÇSG Bakanı; **YS:** Yayınlanma saati; **GS:** Güncellenme saati

Açıklamalar:

- 1) 27 Aralık 2023’teki tüm haberler, Çarşamba öğleden sonrasına ilişkindir. Haberleri, yayınlanma ve güncelleme saatlerine göre sıralamaya çalıştım.
- 2) Yayınlanma ve güncelleme saatleri, belirtilen birden çok kaynaktaki yazılı ve/yada görsel basından yalnızca birinde ve ilkece belirtilen kaynakların ilkinde yer alanlardır. Her birini ayrı ayrı göstermedim. Kaynaklar dipnotlarında, açıklamaların ayrıntısı da metinde belirtilmiştir.
- 3) TRT haberlerinin kaynakları, Anadolu Ajansı’dır.
- 4) * ÖS: Öğleden sonra (19:56) olması gerekir (MG).